

de Proosdijkoerier

JAARGANG 30 | NUMMER 3 | SEPTEMBER 2014

foto: Fons Compier

DE NESSERSLUIJ EEN KLINKEND RESULTAAT [5]

DOLLE DINSDAG 4 SEPTEMBER 1944

JUBILEUMVIERING 27 SEPTEMBER IN DE BOEI

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

Samen

door Jaap Meulstee

Je kunt je afvragen wat mensen bindt. Wat de reden is dat mensen zich betrokken voelen bij een bepaalde groep. Van de lezers van de Proosdijkoerier mogen we verwachten dat de gezamenlijke interesse voor de regionale historie een bindend element is. Je voelt je betrokken bij De Ronde Venen omdat je nu in dit gebied woont, omdat je in dit gebied bent geboren en/of opgegroeid of omdat je je via familiebanden bij dit gebied betrokken voelt. Eenzelfde band voelen mensen in meer of mindere mate met wat nu Nederland genoemd wordt of met Europa en een groep mensen ziet zichzelf als wereldburger en geeft daarbij aan het begrip samen een aanzienlijk bredere invulling.

DERTIG JAAR

Onze historische vereniging bestaat in september dertig jaar. Het is de bedoeling dat we dit ook samen kunnen vieren. De meeste lezers zullen deze viering ondergaan door het lezen van ons kwartaalblad. Toch willen we iedereen ook nadrukkelijk uitnodigen om die viering ook in persoon mee te maken tijdens **onze jubileumdag op 27 september a.s.** Elders in deze Proosdijkoerier vindt u het naar ons idee zeer aantrekkelijke en afwisselende programma voor die dag. Als het goed is kunnen we in de gezamenlijke beleving van dit jubileum ook een soort van reüniegevoel oproepen bij de aanwezigen op de jubileumviering.

NOSTALGIE

Een veelgebruikte term voor het algemene verlangen naar vroeger, de 'goeie ouwe tijd'. Het is een van de drijfveren van onze leden om zich met onze regionale geschiedenis bezig te houden. Begin jaren zestig kwam ik in Vinkeveen wonen. De Vinkeveense plassen waren in mijn tienerjeugd een bijna dagelijks speelgebied. Met onze hond heb ik in mijn roeibootje menig uur op het wijde water doorgebracht.

Kijkend naar de vele zeilboten, die ook op diverse Ansichtkaarten van toen werden afgebeeld.

Terugdenken aan toen. Onze Proosdijkoerier, waarvan u nu het eerste full colour exemplaar in handen hebt, kan u weer enkele uren nostalgisch genoeg opleveren. Geniet van de verhalen, die onze onvolprezen schrijvers weer voor u geproduceerd hebben. Kijk samen met ons naar de mooie beelden van toen en vier zo ons geschiedenisjubileum in gepaste vreugde mee! ■

Bij de voorplaat

Fort Waver-Amstel, symbool van oorlogsdreiging rond 1914, is er nog steeds maar is thans, een eeuw later, ingenomen door vreedzaam grazende schapjes.

In dat opzicht is er de afgelopen eeuw vooruitgang geboekt, althans in West-Europa.

Opvallend aan de afbeelding: de hoge mate van symmetrie tussen de linker-rechterhelft; dat was in juni 2013 de aanleiding tot het nemen van de foto.

De muur aan de noordkant van het fort lijkt eigenlijk niet zo hoog, maar de vergelijking met de beide woldragende herkauwers doet anders beseffen.

In niets doet het afgebeelde vredige tafereel denken aan kanonnengebulder, maar wel aan bijvoorbeeld de prachtige aria BWV 208 van Johann Sebastian Bach: "Schafe können sicher weiden".

In dit voor u liggende dubbeldikke septembernummer treft u weer een interessante mix van regionaal historische verhalen. Zo vertellen Fred de Wit en Joop Frankenhuizen over de zeventig jaar geleden actuele omstandigheden van Dolle Dinsdag. Daarnaast blikt Fred de Wit terug naar de beginjaren van de vereniging, hetgeen ook Stef Veerhuis doet in zijn verhaal over de persoonlijke herinneringen van Mijdrechtenaar Piet Gille. Marian Sterenberg beschrijft het bezwaarschrift van de weduwe Strubbe, die zich in 1872 beklagde over de hoogte van haar uitkering.

Fons Compier vertelt over de functie van fort Nessersluis tijdens de nu honderd jaar geleden heersende Eerste Wereldoorlog. Nico Helling geeft een toelichting op de positie van het veldpostkantoor Mijdrecht tijdens de stellingoorlog. De ontwikkeling van Vinkeveen in de negentiende eeuw is het onderwerp voor Peter van Golen en uitleg over de landschappelijke ontwikkeling van ons gebied is beschreven in het laatste deel van de serie 'Tot de bodem uitgezocht'. Joop Frankenhuizen beschrijft de geschiedenis van zangvereniging Kunst Na Arbeid, Bob Bouwhuis hield een interview met verenigingsnestor Fred de Wit en Piet van Buul was in gesprek met Wilnisser Herman van Soest. Schoolfoto's van vroeger, tips voor genealogen en algemeen verenigingsnieuws completeren dit rijk gevulde, fraai geïllustreerde en prachtig vormgegeven blad. We wensen u veel leesplezier.

In deze Proosdijkoerier

79	Samen	101	Weduwe Strubbe
80	Bij de voorplaat In deze Proosdijkoerier	102	Nessersluis een 'klinkend' resultaat [5]
81	Het begin van onze vereniging	108	Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?
82	Een terugblik	110	Tot de bodem uitgezocht [3]
85	Programma jubileumviering 27 september	114	Mijdrecht, postaal centrum 'Stellingoorlog'
86	Dolle dinsdag - 4 september 1944	118	Samen zingen is een kunst
90	Een teken voor de jongere generatie	123	In gesprek met Fred de Wit
92	Alweer zeventig jaar geleden	125	In gesprek met Herman van Soest
95	Surfen op het web [19]	129	Verenigingsnieuws
96	Vinkeveen een gemeente in opbouw		

Het begin van onze vereniging

door Fred de Wit

In dit nummer van de Proosdijkoerier staan we even stil bij het feit dat onze Historische Vereniging op 20 september 1984 officieel ten overstaan van notaris Hendriks werd opgericht. Kort hiervoor had er in de plaatselijke weekbladen een bericht gestaan waarin de inwoners van Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen werden uitgenodigd om aanwezig te zijn op een bijeenkomst waar gesproken zou worden over het oprichten van een historische vereniging.

Het initiatief ging uit van de gemeente Mijdrecht en daarom had wethouder Jan Brugmans de leiding van het gesprek. Ongeveer twintig personen hadden aan de oproep gehoor gegeven en al gauw was men het er over eens dat het goed zou zijn als er over de historie van de dorpen meer bekend werd.

In 1985 zouden namelijk Mijdrecht, Wilnis, Abcoude en Zevenhoven op feestelijke wijze het 900-jarig bestaan van hun dorpen vieren. Vinkeveen viel hier buiten, omdat dit dorp niet tot een kapittel hoorde, maar op deze bijeenkomst waren ook enige belangstellenden uit Vinkeveen aanwezig.

In Mijdrecht en Wilnis waren comités gevormd en hun plannen voor een grandioos feest werden door inwoners, winkeliers en de ondernemers op het industrieterrein bijzonder gewaardeerd. In Wilnis en in Mijdrecht werden boeken uitgegeven waarin het ontstaan en de verdere geschiedenis van beide dorpen werd beschreven en de verkoop van de boeken was een groot succes. De schrijvers van het 'Boek Mijdrecht meer dan Veen alleen' hadden in hun voorwoord al kenbaar gemaakt dat het onmogelijk was om de hele geschiedenis van Mijdrecht te publiceren en dat het verstandig zou zijn dat een historische vereniging verdere onderzoeken en publicaties zou doen.

De eerste oproep om hieraan te voldoen viel tegen. Slechts weinig inwoners hadden aan de uitnodiging voor deze bijeenkomst gehoor gegeven, maar degenen die aanwezig waren wilden wel de handen uit de mouwen steken. Hoewel wethouder Brugmans liever geen voorzitter wilde worden accepteerde hij deze functie toch, waardoor we op de steun van de gemeente Mijdrecht konden rekenen.

In het begin kon daardoor voor de geldelijke uitgaven gerekend worden op het comité dat de feesten organiseerde. Meteen werd een voorlopig bestuur gevormd en men ging vol enthousiasme aan de slag. Bij andere gemeenten, die al een historische vereniging hadden, werd geïnformeerd hoe men daar werkte en bij de gemeentebesturen werd geïnformeerd naar de mogelijkheden om meer bekendheid te krijgen.

Op de feestmarkt ter gelegenheid van het 900-jarig bestaan was de historische vereniging eveneens aanwezig. De archivaris van de gemeente stond daar met oude boeken uit het archief waarin de geboorten, huwelijken en testamenten werden beschreven. Het enthousiasme was groot en vooral de inwoners waarvan de familie in Mijdrecht al generaties woonde, vonden bijvoorbeeld de geboortedatum van hun overgrootvader. Een andere bezoeker zag zelfs nog een oude foto van de boerderij, die al meer dan vijftig jaar daarvoor was afgebrand. Er werden ook nog afspraken gemaakt om op een andere dag bij de archivaris verder onderzoek te doen en op deze dag werden eveneens nieuwe leden uit Wilnis en Vinkeveen genoteerd.

Het bestuur besloot om een eigen blad uit te geven en de eerste nummers konden zonder kosten in het gemeentehuis worden gemaakt. In die eerste periode waren er ongeveer veertig leden, maar na de samenvoeging van de gemeenten Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen tot de gemeente De Ronde Venen groeide het aantal snel. Nu heeft onze historische vereniging De Proosdijlanden meer dan duizend leden. Het kwartaalblad 'De Proosdijkoerier' wordt zelfs in diverse landen en werelddelen gelezen. De eerste stichters hadden hier nooit van durven dromen. ■

Een terugblik

bewerkt door Stef Veerhuis

Wanneer er iets te vieren valt is het gebruikelijk dat er nog wel eens wordt terug gekeken naar de achterliggende jaren. In dit geval een uitgelezen mogelijkheid om ter gelegenheid van het naderend dertig jarig jubileum de schijnwerper nog eens te richten op de beginperiode van ons verenigingsblad.

Na een aantal lezingen en exposities vooraf voelde men zich klaarblijkelijk voldoende gesteund door ruim 40 leden en donateurs die zich inmiddels hadden laten inschrijven. Dit was aanleiding om op 20 september 1984 onze historische vereniging op te gaan richten. Het enthousiasme had ongetwijfeld ook te maken met de voorbereidingen voor het 900-jarig bestaan van Mijdrecht en Wilnis. Al vrij snel werd besloten om een eigen verenigingsblad uit te gaan geven om op die manier het contact met de leden te kunnen onderhouden. De redactie werd destijds gevormd door Ans van der Harten en Adriaan Turkenburg met ondersteuning van Cor Jacobs, terwijl Jack de Rooy het drukwerk voor zijn rekening zou gaan nemen. De cover mocht na toestemming van het Openluchtmuseum te Arnhem worden opgesierd met een afbeelding van de Veentripper.

Met alleen al de lovende woorden van voorzitter J.L.M. Brugmans en de burgemeesters Haitzma, Elsen en Boogaard, aangevuld met een enkele bestuurlijke mededeling, kon tweederde van het 23 pagina's tellende verenigingsorgaan gevuld worden. De eerste 'echte kopij' kwam van de hand van P. Koster met een verhaal over de torenspits van de R.K. Kerk in Vinkeveen, die in de nacht van zondag 27 op 28 december 1914, tijdens een zeer zware storm naar beneden was gekomen. Aangevuld met een anekdote over de torenhaan die 's morgens werd terug gevonden in het kippenhok

van Frans Bellersen. Wat mij bijzonder aansprak in deze eerste editie was het letterlijk overgenomen 'van horen zeggen verhaal' uit de mond van Piet Gille. Diens persoonlijke herinneringen gaven heel treffend de doelstelling van onze jubilerende vereniging weer, namelijk belangstelling te wekken in welke vorm dan ook voor de regionale en plaatselijke geschiedenis. De oplage van ons verenigingsblad is inmiddels uitgegroeid naar 1100 exemplaren. Derhalve een pluim aan alle collega-schrijvers en -schrijfsters, redacties, drukkers en bezorgers die sedert dertig jaar hier een bijdrage aan hebben geleverd en u, lezers, ieder kwartaal nog steeds weten te boeien.

Mijdrecht was eigenlijk een rechte weg. De mensen liepen op de weg, want er waren geen trottoirs. Voor de huizen had je een straat van een meter breed. Alles was veel smaller dan tegenwoordig. De straat was aan de zijkant afgezet door een paal met een dwarshek. Al zou je op straat lopen, je liep toch altijd om dat hek heen. De straat werd goed door de bewoners onderhouden. Elke zaterdagochtend werd de boel geschrobd. Als je met smerige klompen op de schone straat liep, kreeg je als je niet oppaste met de bezem op je kop. Naast de Hoofdstraat bestonden alleen nog de Kerkvaart, de Kerkstraat en de Nutslaan. Verder niets.

Als je bij de Gereformeerde kerk stond zag je één boerderij, daar woonde Mur in. Nu de boerderij van Schuurman. Huisnummers waren er niet. De postbode wist alle adressen uit zijn hoofd. Je schreef gewoon naar Winkel 3e Bedijking. Mijn vader had een vreemde knecht, brieven aan hem werden geadresseerd: J. Man, molenaarsknecht te Mijdrecht. Klaar. De post wist alles.

Auto's mochten maximaal 15 km per uur rijden. Als ze harder reden, moesten ze stoppen. Je liet het wel uit je lichaam om harder te rijden, want het was verschrikkelijk hobbelig. De autohoorn kwam er vaak bij te pas.

Op de bovenstraat stonden banken, die bleven de hele week staan en niet alleen bij mooi weer. Bij regen werden ze omgekeerd. Jongeren zouden nooit banken weghalen, zoals tegenwoordig. 's Avonds kwamen de burens bij elkaar om te praten. Wij woonden waar nu Blokker woont, een beetje achteraf. Iedereen groette iedereen. De oude Van Geest met zijn lange pijp had het over de Eerste Wereldoorlog, die was toen net aan de gang. Hij zei: "Ja, ze zijn bij de Lot Haringen". Dat was Lotharingen. Alles was heel gezellig en gemoedelijk. Als er een vreemde voorbij ging, vroeg iedereen wie zou dat zijn? "Ja, die is bij van Geijn over". Nou ken je geen mens meer.

De straatverlichting bestond uit een ijzeren paal met daarop een vierkante petroleum lantaarn met een deurtje. De lantaren opsteker kwam iedere avond met een trapje om de lantaren aan te steken, 's Zomers werden de lantarens onthoofd, dan moest je je in het donker zien te redden. We liepen allemaal op klompen. Als je verloofd was dan liep je 's zondagavonds gearmd van Hofland naar Driehuis, Dat was 'zie je nou wel: ik ben verloofd'. Op de Kerkvaart had je de scheepswerf Van Stormberg. Liep je midden tussen de schuiten. Je had een helling en daar aan de andere kant maakten ze boerenschuiten. Liep

NOU KEN JE GEEN MENS MEER

je gewoon tussendoor. Daar had je zo'n boom, dat ding dat je ronddraaide. Dan waren ze een schuit aan het opladen.

De postbode kwam drie keer per dag, om 9 uur, 4 uur en 7 uur. Hij had een lantaarn met petroleum aan zijn borst hangen. Het versturen van een Ansichtkaart kostte 1 cent, de krant een 1/2 cent. Ik kreeg iedere week een krant uit Oosterbeek. Mijn vader had een motorfiets, niet zo'n knalding, maar zoiets als een brommer. Dat heette toen een stoomfiets. Het was met benzine en het was iets geweldigs. Ze kwamen allemaal kijken. Van mijn vader, Arie Gille, mochten ze erop zitten en in de hoorn knijpen. Hij ging bijvoorbeeld een keer naar Utrecht, dan was hij in Maarsse en dan vlogen de jongens op een boerderij naar voren en namen hun pet af. Iemand op een stoomfiets moest bepaald wel iemand zijn. Echt hoor! Een keer was hij naar Haarlem geweest. Op de terugweg wou ie niet meer. Moest hij lopen naar Mijdrecht met dat ding aan zijn hand. De volgende dag kwam hij bij v.d. Geer (waar nu Gijs Strijk woont). Dat was een man die verstand had van een stoomfiets. "Van de Geer, mijn stoomfiets rijdt niet meer". "Man, je benzinekraan is dicht getrild". Hij draaide hem weer open en rijden kon hij.

Hofland 1925 © uit de collectie van P. Gille

De wegen waren zo slecht. M'n vader bracht eens druiven mee, ook die kant uit. Komt ie thuis was het hele spul blauw. Door het gehorrel was het zakje plat. Velletjes zaten overal tussen. De politie was één man, Klarenbeek. Het was een klein pittig kereltje. Ik zag hem nog in 1914 ter gelegenheid van de mobilisatie de papieren rondbrengen. Ook in De Hoef. Overal 15 lichten moesten onder de wapenen Die Klarenbeek, als je bijv. een rijbewijs hebben wilde, zei je "Klarenbeek ik wil een rijbewijs". Een paar dagen later kwam ie en kreeg je je rijbewijs. Dan gaf je hem 25 cent. Je hoefde niet proef te rijden. Ik was 18 jaar, ik had ook een rijbewijs. Ik heb ook autogereden vroeger. Dat was heel makkelijk, Ik heb verschillende mensen ook leren autorijden. Ik was dol op autorijden. Er waren geen asfalt, maar grindwegen, Dat stooft verschrikkelijk. Het leren rijden ging heel eenvoudig, De leerling ging meteen naast je zitten. Ik weet het nog goed, ik moest een keer naar Zevenhoven naar een knecht van een graanhandelaar. Ik zei: stap maar in. Ik deed het een keer voor. Nou hij. Hij moest bij een boer wezen. Ik zei: "ga niet over die brug, daar zak je doorheen", ik ga niet mee. Ga je allenig maar over". Hij kwam er goed over. Drie weken later stond er in de krant: de chauffeur van Chedon zakte met het hele geval door dat ding heen. Ik had een beetje schik. Hij kwam er goed van af. De politie was ook belast met de klok opwinden in de toren. Hij was ook bode en nachtwacht was Jan van der Horst. Die was ook straatveger. Hij moest paardenvijgen opvegen met een lange bezem en hij had een kruiwagen bij zich. Er lag nooit papier op straat. De mensen gooiden niks op straat. Om 12 uur moest hij de klok luiden. Ook bij begrafenissen en hij was ook nog nachtwacht. Wanneer die vent sliep weet ik ook niet. Hij was ook nog omroeper, met zo'n blik om, dat ging zo: "ping, ping, Vandaag en morgen vers koevlees te koop bij Jan Felix, ping, ping". Ping was het eindsignaal.

Als je uitging naar Amsterdam, ging dat niet zoals nu dat je in de bus stapt, maar dan ging je naar Borst, die woonde waar nu de Lindeboom staat in het oude schaftlokaal, "Borst", zei je dan, "ik wil overmorgen naar Amsterdam". "Komt voor elkaar hoor" Dan kwam de omnibus voor. Daar konden voor twee mensen zitten en achterin zes en een paard ervoor. Bij de koetsier zitten was geweldig. Naar Uithoorn ging je langs die rottige wegen. Allemaal kuilen door paarde sporen. Als mijn moeder naar de dokter ging, was ze daags daarna ziek. Moest ze overgeven van dat gehorrel.

In Uithoorn begon het, een drama, dan zat je in de boot 'De Volharding'. Dat was heel klein. Zo'n trapje ging naar beneden, mooie koperen treden. Beneden was een hele grote tafel en de vrouwen zaten daar te breien en de mannen te kaarten of zo. Ik had liever limonade of chocolademelk. Dat was een gebeurtenis. ■

De Volharding vertrekt uit Uithoorn

Dit interview met de heer Piet Gille d.d. 06-11-1934 werd in 1964 eerder gepubliceerd in Het Streekblad uitgegeven door Lodewegen van der Neut en Het Utrechts Nieuwsblad.

Programma jubileumviering 27 september

In Dorpshuis De Boei te Vinkeveen

Onze enthousiaste jubileumcommissie heeft voor onze jubileumdag een zeer aantrekkelijk feestprogramma opgesteld. Vanaf 13.00 uur is er een gevarieerd programma met medewerking van diverse andere jubilerende verenigingen.

Het programma voor die middag ziet er onder voorbehoud als volgt uit:

13.00 uur Kramenmarkt (doorlopend de hele middag)

13.30 uur Opening

13.45 uur Mijdrechts Ouderenkoor

14.15 uur Optreden

14.30 uur Pauze (met Rad van Avontuur)

15.00 uur Smartlappenkoor van Inloophuis 't Anker

15.20 uur Prijsuitreiking van verhalenwedstrijd Historische Vereniging

15.40 uur Herinneringen aan vroeger door Elza Vis

16.00 uur Jazz- en showballet Nicole

16.30 uur Afsluiting en drankje(s)

Deze jubileumviering wordt mede mogelijk gemaakt door:

Fourniturenhandel G. Brouwer & Zn, De Decorette, Van Egmond Poeliers, Makelaardij Van der Helm, Hema Reurings, De Huifkar, Aannemersbedrijf Krimp, Boekhandel Mondria, Stichting Ronde Venen Fonds, De Strooppot, Juwelier Swaab, Lunchroom Tof, Schildersbedrijf Van Zuylen en Slijterij De Zwart.

Dvd-box

In ons vorige nummer trof u een bestelformulier voor de rond ons jubileum uit te brengen dvd-box. De presentatie van deze uitgave is/was 16 september. Bij voorintekening was de prijs € 16,50. Vanaf nu kost de box € 22,50.

De inhoud van deze driedelige dvd-box is beslist de moeite waard.

U kunt bestellen door een e-mail te sturen aan publicaties@proosdijlanden.nl of door per post uw gegevens aan te leveren aan H.V. De Proosdijlanden, Postbus 65, 3648 ZH Wilnis.

Vermeld in uw bestelling uw naam, adres, postcode en woonplaats, telefoonnummer, mailadres, ibanrekeningnummer en het aantal dvd-boxen dat u wenst te ontvangen of af te halen.

Dolle dinsdag

4 september 1944

door Fred de Wit

Toen eind augustus en begin september 1944 de geallieerde troepen met grote snelheid naar onze grenzen oprukten en de Duitsers zich in verwarring terugtrokken, ontstond er in ons land een geweldig enthousiasme. Parijs was eind augustus bevrijd, Brussel op 3 september en Antwerpen een dag later. Men dacht op dinsdag 4 september "nog enige dagen en wij zijn ook weer vrij". Radio Oranje meldde zelfs dat Breda eveneens was bevrijd. Later bleek dat niet waar te zijn maar het enthousiasme bleef. Zo ontstond de naam "Dolle Dinsdag".

PANIEK BIJ DE NSB'ERS

Op 4 september brak er bij de NSB'ers paniek uit en duizenden vluchtten met speciaal voor hen gevorderde treinen naar het oosten van ons land en zelfs naar Duitsland. Zo ook het gezin van de NSB-burgemeester H.J. Doude van Troostwijk van Mijdrecht en Wilnis. Zijn vrouw vluchtte naar Duitsland, maar het beviel haar daar helemaal niet. Toen de geallieerde opmars stagneerde wilde zij terugkeren en ze probeerde hiervoor een visum te krijgen. De burgemeester schreef haar: "Je moet de autoriteiten daar laten voelen dat je Frau Bürgermeisterin bent en je man behalve Bürgermeister eveneens Kreisleiter und Wehrmachts-angehörige en lid van de SS is." Tijdens zijn proces na de oorlog verklaarde hij dat hij nooit lid van de SS is geweest, maar dat hij dit alleen maar geschreven had om zijn vrouw weer naar Holland terug te krijgen.

H.J. Doude van Troostwijk

Na Dolle Dinsdag werd door de illegaliteit in een van de bijgebouwen van het slot Loenersloot, nadat de bewoner (een NSB'er) was gevlucht, een lijst gevonden

waarop de namen stonden van mensen die in aanmerking kwamen om door de Duitsers en NSB'ers als gijzelaars te worden gebruikt. Deze lijst was door H.J. Doude van Troostwijk op 30 januari 1943, op verzoek van de Districtsorganisator district Utrecht van de NSB samengesteld. Op die lijst stonden o.a. de namen van notaris A.J.J. van der Heijden te Mijdrecht, I. Padmos toen nog burgemeester van Mijdrecht en Wilnis, evenals de namen van de burgemeesters van Abcoude en Loosdrecht. Verder C. Verweij Jzn van de boek- en steendrukkerij te Mijdrecht, A. van Heeringen, hoofd van de distributiedienst te Mijdrecht en uit Vinkeveen stonden er de namen op van oud-wethouder Klaas Verrips en dokter Bijleveld.

Volgens het verhoor van H.J. Doude van Troostwijk na de bevrijding was deze lijst van gijzelaars noodzakelijk omdat van verschillende zijden bedreigingen werden geuit naar NSB'ers. Dit in verband met de eventuele landingen van de geallieerden. De meeste mensen op de lijst waren hem niet persoonlijk bekend. Wel was hij op de hoogte van hun houding ten opzichte van de NSB in het algemeen en tegenover de leden van de

NSB in hun woonplaatsen. Deels werden zij door hem in staat geacht persoonlijk leiding te geven en/of deel te nemen aan daden van geweld tegenover leden van de NSB.

Hoe Doude van Troostwijk precies aan al deze namen kwam, blijft onduidelijk. Zo ontkende de door hem benoemde groepsleider van de NSB te Vinkeveen ooit gevraagd te zijn om namen op te geven van gijzelaars. De Mijdrechtse molenaar A. Gille verklaarde na de bevrijding dat H.J. Doude van Troostwijk actief was in het opsporen van illegale bladen, zoals TROUW en het

in deze streek verspreide blad "DE LUISTERVINK". Hij bedreigde verschillende personen met een karabijn. Jongeren die zich na spertijd op straat bevonden, werd

Het gemeentehuis van Mijdrecht, omstreeks 1945. Rechts beneden bevond zich de kamer van de burgemeester. Hier hingen de ingelijste portretten van Adolf Hitler en Anton Mussert.

voorgehouden dat zij wel eens naar Duitsland konden worden gedeporteerd. Op de dag van zijn installatie, op 6 november 1943, wapperde op zijn bevel de vlag van de NSB in de toren van het Hervormde kerkgebouw en werd er een afbeelding van Hitler en Mussert in de burgemeesterskamer opgehangen.

Doude van Troostwijk had het gevoel dat er genoeg redenen waren om zijn gezin naar Duitsland te sturen. Hoeveel Duitse inwoners en NSB'ers in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen op Dolle Dinsdag naar het oosten zijn gevlucht en weer teruggekomen zijn, toen het offensief van de geallieerden stagneerde, is niet bekend. Het zullen er niet veel geweest zijn.

DE DAG NA DOLLE DINSDAG

In de nacht van 4 op 5 september was de toenmalige Provincialeweg, nu de N201, ter hoogte van de huidige 'Boemerang van Johnson Wax' door sabotage opengebroken. Dit gebeurde door de ondergrondse strijdkrachten die opdracht van hoger hand hadden gekregen om de verplaatsing van Duitse troepen te vertragen. Daardoor kon een Duitse colonne niet verder. Een Oostenrijkse officier gaf aan zijn ondergeschikten opdracht om mensen uit de omgeving aan te houden om te helpen bij het herstellen van de weg.

De nieuwsgierigen die stonden te kijken werden het eerst aan het werk gezet. Mensen die op de weg reden waren vervolgens aan de beurt.

Een landarbeider, Peters genaamd, die vlakbij woonde en werkte bij de boerderij van J. Winkel, was met het werk met de schop bekend. De Duitsers hadden hem met rust gelaten maar, omdat hij zag dat sommigen erg onhandig waren met het gebruik van de schop, besloot hij te gaan helpen. Toen het karwei klaar was meende de officier meteen maar korte metten te moeten maken en als represaille wilde hij deze mensen, in totaal twintig man, laten fusilleren. Twee mensen protesteerden hiertegen en zeiden dat het toch niet juist was om mensen dood te schieten die met het opbreken van de weg niets te maken hadden. De officier kon voor deze argumenten toch wel enig begrip opbrengen, maar dit helemaal over zijn kant laten gaan wilde hij ook weer niet. Hij dwong Peters om de Achterdijk op te lopen en gaf vier soldaten opdracht om met hun mitrailleurs op hem te schieten. Peters viel dood neer. Hij liet een vrouw en vijf kinderen achter in de leeftijd van zes tot tweeëntwintig jaar. Tegen de anderen die de weg moesten herstellen werd gezegd: "Jullie moeten eerst het gat verder dichtmaken en daarna kunnen jullie je kameraad begraven."

Het riante huis van de familie R.J. Kooi aan de Stationsweg te Mijdrecht omstreeks 1940.

Op het terrein van Johnson Wax staat nog altijd een kruis om de plek aan te geven waar deze misdaad gebeurde. Ook de ondergrondse verzetsstrijders van Vinkeveen hadden het in de nacht van 5 op 6 september 1944 de Duitsers moeilijk willen maken. Eveneens in opdracht van hogerhand moesten zij enige bruggen vernielen, maar de ophaalbruggen bij de Schans en op de hoek van de Herenweg naar de Baambrugse Zuwe waren na enkele uren weer in gebruik. De drie versperringen van de nieuwe aangelegde weg, de N201, tussen de plassen naar Loenen leverden geen echte moeilijkheden voor het Duitse leger op.

Drie dagen na Dolle Dinsdag stagneerde het oprukken van het geallieerde leger en werden de Duitsers agressiever. Dit kwam tot uiting door een "ERNSTIGE WAARSCHUWING", die door de burgemeester aan de inwoners van Mijdrecht werd bekend gemaakt.

Ernstige waarschuwing: 7 september 1944

13 SEPTEMBER 1944

Blijkbaar was de executie van Koop Peters niet voldoende om de inwoners van Mijdrecht en Wilnis te straffen voor het openbreken van de weg. De NSB-groepsleider uit Vinkeveen, die in Utrecht aanwezig was, kreeg op 13 september van zijn sectiecommandant de opdracht

om met Duitse officieren mee te gaan naar Vinkeveen en hen daar de weg te wijzen naar Mijdrecht. Daar aangekomen moest hij mee naar de burgemeester van Mijdrecht. Deze was niet aanwezig in het gemeentehuis en ook niet in zijn woning. Vervolgens diende de NSB-groepsleider de villa van Jacob Kooi, fabrikant van fietsenzadels, aan de Stationsstraat in Mijdrecht, aan te wijzen. De officieren gingen het huis binnen en deelden de aanwezigen mede dat binnen 15 minuten het huis in brand zou worden gestoken. Kooi zelf wist nog te ontvluchten hoewel er wel op hem geschoten werd. Tot de bevrijding verbleef hij ondergedoken op de pastorie in Driehuis. Van de woning van Kooi bleef niets meer over.

Vervolgens vertrokken de Duitsers naar Wilnis, waar de groepsleider de woning van de familie Reurings moest aanwijzen die ook in brand moest worden gestoken.

Boerenleider P. Heijman. Na de benoeming van Doude van Troostwijk tot burgemeester van Loenen werd hij op 17 april 1945 door de Duitse overheid benoemd tot burgemeester van Mijdrecht en Wilnis. Na drie weken werd hij eveneens gearresteerd.

Deze stelde echter voor, omdat de brand dan te groot zou worden, om dit eerst met de boerenleider Heijman van de NSB uit Wilnis te bespreken, waarmee de Duitsers akkoord gingen. Het gevolg hiervan was dat het plan werd gewijzigd en dat in plaats van de woning van de familie Reurings het huis van Piet van Zijl aan de Oudhuizerweg in brand werd gestoken en geheel werd vernield. Gelukkig waren er geen slachtoffers. Het zou nog acht maanden duren voordat het optimisme van Dolle Dinsdag werd bewaarheid.

BEVRIJDING

Op 5 mei 1945 werden H.J. Doude van Troostwijk en zijn echtgenote door de Binnenlandse Strijdkrachten gearresteerd in hun woning aan het Hofland in Mijdrecht waarna hij werd ingesloten in de landbouwschuur van J. de Boer, naast de watertoren. Daarna werd hij overgebracht naar Nieuwersluis waar ook zijn echtgenote verbleef. Later werd hij vastgehouden in diverse interneringskampen waaronder Amersfoort, Avegoor en Westvaart in de Noord-Oostpolder, waarin hij op 10 november 1948 nog verbleef. Uiteindelijk werd hij veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf vanaf 5 mei 1945 tot 5 mei 1950 met ontzetting uit de kiesrechten en het bekleden van ambten in de semi- en overheidsdiensten. Tevens werd hem een boete opgelegd van 15.000,- gulden. Na zijn vrijlating vestigde hij zich te Zeist aan het ... Oranje Nassaplein. ■

5 Mei 1945. Leden van de Binnenlandse Strijdkrachten staan in Mijdrecht voor de deur van de woning van H.J. Doude van Troostwijk om hem gevangen te nemen.

HET ZOU NOG ACHT MAANDEN DUREN VOORDAT HET OPTIMISME VAN DOLLE DINSDAG WERD BEWAARHEID

Geraadpleegde bronnen:

- Archieven gemeente Mijdrecht en Wilnis
- Algemeen Rijksarchief De Haag
- Niod Amsterdam

“Een teken voor de jongere generatie. Opdat ook zij de jaren '40-'45 niet zullen vergeten.”

door Jan Rouwenhorst

Bij de Mijdrechtse Janskerk staat op een zerk: “Hier rust in vrede - voor het vaderland gevallen - mijn innig geliefde echtgenoot en der kinderen zorgzame vader”. De steen staat op het graf van de 43-jarige landarbeider Koop Peters, die op woensdagochtend 6 september 1944 door passerende bezetters werd gefusilleerd.

De executie van Koop Peters - vader van vijf kinderen - was een tegenmaatregel voor de vernielingen aan de Provinciale Weg (nu N201), die de plaatselijke ondergrondse de nacht daarvoor had gepleegd. In de vroege ochtend van 6 september dwongen Duitse militairen omwonenden en passanten de schade te herstellen. De toen opgepakte Dirk van Veen zag dat Koop Peters uit de opgestelde rij werd gehaald: “Een eindje verderop was een landweggetje. Nu is daar de tuin van Johnson.” Griet Krul en haar moeder hielden zich schuil bij een vlakbij gelegen boerderij: “We zagen hem aankomen tussen vier soldaten. Ze liepen het doodlopende Groeneweggetje in. Toen hoorden we schieten. Vier schoten. Waarschijnlijk elke Duitser één keer.”

Het gezin Peters had zich in maart 1940 in Vinkeveen gevestigd en verhuisde in april 1941 naar Mijdrecht. Oorspronkelijk kwamen ze uit de gemeente Avereest. In oktober 1945 keerde weduwe Peters met haar kinderen terug naar Dedemsvaart in de provincie Overijssel.

“GEEN KOSTEN IN REKENING”

Een rechthoek van trottoirbanden markeerde het graf van Koop Peters tot in 1970. Pas toen werd de grafsteen geplaatst. Dat gebeurde op initiatief van mevrouw Griet van Veen. Ze had daartoe contact opgenomen met de gemeentebestuurder Joh. Kramer, die zich de zaak persoonlijk aantrok.

Enkele jaren daarvoor - in mei 1967 - had Harm Peters, de oudste zoon, “de weledele heren burgemeester en wethouders” geschreven dat hij - tegen gemaakte afspraken in - “het graf van mijn vader in haveloze toestand” had aangetroffen. Harm Peters schreef daarom dat de familie zelf het graf wilde opknappen “opdat de fusillageplaats en het graf een teken moge(n) zijn voor de jongere generatie. Opdat ook zij de jaren '40-'45

niet zullen vergeten.” Het college toonde weinig echte piëteit en verschool zich achter een formele brief. De kern daarvan luidde dat het graf desgewenst kon worden overgebracht naar de centrale begraafplaats van de Oorlogsgravenstichting in het Gelderse Loenen. “Daarvoor zullen geen kosten in rekening worden gebracht. Ook het plaatsen van een grafsteen en het onderhoud zullen dan voor rekening van de stichting komen.” Daar kon de familie het toen mee doen. Kramer benaderde begin 1970 plaatselijke bedrijven* om elk 50 gulden te storten. Het ging om financiële steun voor “een grafbedekking, in overeenstemming met wat wij aan zijn nagedachtenis verschuldigd zijn.” De zerk zou nog vóór 4 mei worden geplaatst. De aanleg van een siervloer in flagstones en de granieten grafsteen met een inscriptie kostte fl. 650,72. “De grafsteen was een grote verrassing, vooral voor mijn moeder”, aldus Harm Peters, die ik in hierover in 1992 sprak.

EEN NIEUWE WRAAKACTIE

Blijkbaar was de executie van Koop Peters niet genoeg, want een week later - op 13 september 1944 - volgde een nieuwe wraakactie van Duitse zijde. De Vinkeveense NSB-groepsleider kreeg toen opdracht om enkele Duitse militairen vanuit Utrecht naar Mijdrecht te begeleiden. Hij wees hen de woning aan van Reinder Jacob Kooi, die directeur was van een rijwielzadel-fabriek. De woning en werkplaats stonden op de plek van de huidige locatie Stationsweg 18.

Zijn zoon, J. Peter E. Kooi, woonachtig in de Verenigde Staten, stuurde de historische vereniging het verslag dat zijn vader maakte op 30 juni 1945. “(Op) 13 september 1944, des n.m. half twee verscheen voor mijn huis een auto met “Grüne Polizei” en een NSB'er uit de omtrek. Op waarschuwing van mijn zoon, vluchtte ik

onder de serre. Mijn vrouw ging naar de deur." (...) Nadat zij had aangegeven dat haar man niet thuis was en ze niet wist waar hij was, drongen de Duitsers de woning binnen met de mededeling: "Mit fünfzehn Minuten wird das Haus gesprengt." De heer Kooi: "Zij deelden daarop mede, dat dit gebeurde als straf op de in Mijdrecht gepleegde sabotage-daden en zij dus diegenen, die deze daden bedreven hadden, moest gaan bedanken. Mijn vrouw mocht met de dienstbode nog iets uit de woning brengen en redde gedurende tien minuten een hoeveelheid klederen, beddengoed en sieraden, ondanks haar aandacht op mijn redding. Op waarschuwing van mijn zoon was mijn chef, de heer H. Verburg, toegesnel (...) Onder de serre weggedoken, kon ik het hele verloop horen en volgen. Toen tien minuten verstreken waren, waagde mijn chef de deuren tussen de achterkamer, waarin de "Grünen" waren, en de serre dicht te schuiven. (...) Ik sprong tevoorschijn, (en) vluchtte (...) zigzaggend weg. De commandant zag mij gaan, gooide de deuren open en vuurde op het moment dat ik in gebukte houding over een lage heg sprong. Het schot (miste) en hij achtervolgde me, hield zich te lang op een open plaats, waar hij me verwachtte, doch die ik gepasseerd was, zodat ik een flinke voorsprong kreeg. Ik vluchtte door de fabriek. Mijn personeel wierp mij over een (om)heining. Ik waadde door een sloot en kwam in een strook rietland. Daar schuifelde ik een aantal honderden meters verder. Ook de "Grünen" kwamen in het rietland en zij stonden op een moment geen tien meter van mij af, zagen mij niet en keerden terug. Ik ging over een dijk. Een boer haalde me over, gaf mij droge kleren en vervoerde mij in een boot, gecamoufleerd met riet en melkemmern, naar veiliger oord. Na mijn vlucht was van verder redden (van de inboedel) natuurlijk geen sprake geweest. Er werden aldaar waarschuwingsschoten gelost. Ieder zocht een goed heenkomen. Mijn chef was wijselijk

eveneens gevlucht en binnen enkele minuten stonden huis en inboedel in lichterlaaie, zodat een puinhoop overbleef, waarin niets meer te vinden was. Toen ik na twee dagen mijn vrouw en kinderen weder ontmoette, waren we allen zeer gelukkig, nog gezond en levend bij elkaar te zijn."

"DRINGENDE WAARSCHUWING"

Diezelfde dag liet de NSB-burgemeester van Mijdrecht een bekendmaking uitgaan: "Heden werd door de Duitse politie in deze gemeente een huis afgebrand, als straf voor in deze gemeente gepleegde sabotage-daden, zoals wegbreken, trein doen ontsporen enz. De Duitse politie waarschuwt dringend tegen herhaling van sabotage-daden, daar in dat geval niet één doch meerdere huizen zullen worden aangestoken. Met klem raad ik de burgerij van Mijdrecht aan, zich zodra zij iets van sabotage-daden door derden gepleegd, bemerkt, mij en of de plaatselijke politie te waarschuwen."

Later die dag staken dezelfde Duitse militairen in Wilnis de woning en garage van boekhouder Petrus Thomas van Zijl in brand en gebruikten daarbij granaten. Ook daar werd de aanwezige echtgenote te verstaan gegeven dat ze een kwartiertje had om de hoogst noodzakelijke spullen te pakken, voordat de woning in de lucht zou vliegen.

De NSB-groepsleider, die beide woningen had aangezien, verklaarde tijdens zijn verhoor na afloop van de oorlog dat hij niet geholpen had met het vernielingswerk en absoluut niet had gelachen. ■

Gebruikt materiaal

In eigen bezit: diverse archiefstukken en gespreksverslagen van interviews die ik over de gebeurtenissen op 6 en 7 september 1944 met direct betrokkenen heb gehouden. Die gesprekken vonden plaats in het begin van de jaren '90.

Het beeldmateriaal van de afgebrande villa van de familie Kooi is beschikbaar gesteld door de heer P. de Vos.

*De onderstaande bedrijven stelden geldbedragen ter beschikking voor de grafbedekking:

Betonopzetters A. de Bruin, fa. Wed. A. de Bruin, Drogerijenmaatschappij NV, NV Van Elden, fa. J.J. van der Helm, Hoffmann La Roche, Johnson Europlan BV, Pimentel-Granaat NV, fa. Wed. D. Korver, NV. D. Spaan & Zn, Substantie NV, fa. J. van Walraven, NV Wayne Nederland

“AAN DEN PROVINCIALE WEG NABIJ HET DORP
IS EEN GOEDE VADERLANDER
ALS REPRESAILLEMAATREGEL DOODGESCHOTEN”

KOOP PETERS 11 APRIL 1901 - 6 SEPTEMBER 1944

Alweer zeventig jaar geleden

door Joop Frankenhuizen

Veel ouderen onder ons herinneren zich nog de vijf jaren van de Tweede Wereldoorlog. Zij staan in het geheugen gegrift als de oorlogsjaren en vormen als het ware een afbakening tussen twee perioden.

De periode vol dreiging van vóór de oorlog en de in sommige ogen rommelige, maar niet ongezellige jaren van na de oorlog. Herinneringen aan de oorlog komen stevast boven water als dolle dinsdag of de bevrijding wordt herdacht. Nare herinneringen bij hen die door oorlogsgeweld, verzetswerk en sabotagedaden dierbaren hebben verloren of minder nare bij hen die geconfronteerd werden met minder ernstige zaken, zoals het onvrijwillig afstaan van vee, het paard of de fiets. Maar herinneringen vervagen. Vandaar nog even een terugblik naar die tijd. 1944 versus 2014, ofwel zeventig jaar later.

DE OORLOGSJAREN

Over het algemeen hebben de dorpen in de Ronde Venen de oorlogsjaren rustig doorstaan. Op straat af en toe een paar Duitse soldaten of rondtrekkende troepen en soms het geluid van afweergeschut als er weer eens een, in Duitse ogen, vijandelijk vliegtuig overvliegt. Toch is er meer aan de hand.

Je leest verhalen over sabotage en het in de polder afwerpen van oorlogsmaterieel uit vliegtuigen. Groepen mensen komen uit de grote stad op zoek naar voedsel. Een enkele agrariër kan er nog verhalen over vertellen. Hij herinnert zich de dankbare blikken, maar ook de manier waarop sommige mensen proberen een slaatje te slaan uit de nood van anderen. Hij ziet dan weer het

beeld hoe zijn gratis gegeven melk ter plekke wordt doorverkocht.

Negentigers van nu herinneren zich het doel dat jongeren toen voor ogen stond: proberen onder de Arbeitseinsatz uit te komen, want verplicht werken in de oorlogsindustrie in Duitsland wil niemand. Dan het bezorgen van illegale blaadjes of meedoen met het verzamelen van door vliegtuigen afgeworpen oorlogsmateriaal. Naast hulp aan onderduikers hebben veel inwoners uit het gebied van de Ronde Venen ook onderdak aan vluchtelingen geboden. Mensen uit vooral de zuidelijke provincies die vanwege het naderend oorlogsgeweld huis en haard hebben moeten verlaten. Geweld veroorzaakt door de oprukkende geallieerden tegen zich heftig verzettende Duitsers.

DOLLE DINSDAG

Het is dinsdag 5 september 1944, geallieerde tankeenheden hebben de vijand steeds sneller voor zich uit gedreven. De Duitse verdediging lijkt in elkaar gestort en een chaotische terugtocht begint. Met fietsen en karren vol gestolen materiaal, koeien, geiten en varkens voor zich uitdrijvend, trekt de Wehrmacht zich terug uit Nederland richting Duitsland.

Radio Oranje verspreidt vanuit Londen optimistische geluiden over de opmars en in heel Nederland ontstaat een golf van opwinding. Die golf bereikt ook de ondergrondse verzetsbeweging in Mijdrecht. In de nacht van 5 op 6 september krijgen zij opdracht de provinciale weg te blokkeren om op die manier de doortocht van Duitse troepen en materieel proberen te belemmeren. Dat gebeurt ter hoogte van waar nu Johnson Wax zit. Wanneer de volgende morgen een groep Duitse militairen op die versperring stuit en omwonenden sommeert het gat in de weg te dichten, wordt een van hen ter plekke doodgeschoten.

Op het Haitsmaplein memoreren drie leestafels de verschikkingen van de oorlog. Even later blijkt de werkelijkheid. De vluchtende Duitse troepen worden opnieuw gegroepeerd en teruggestuurd. Dat betekent het begin van honderd trieste en gruwelijke dagen. Eind september wordt de geallieerde opmars tot staan gebracht en is het dorp Gennep in de provincie Limburg midden in de vuurlinie komen te liggen. Half oktober begint daar een gedwongen evacuatie, want wie na die tijd nog in het dorp wordt aangetroffen krijgt de kogel.

Via een lange omweg door Duitsland komen veel inwoners van Gennep terecht in onder andere Mijdrecht en vragen daar onderdak. Mijdrecht is er klaar voor. Alles is in kaart gebracht. De gemeente weet precies hoeveel opvangruimte er in het dorp aanwezig is.

Dan komt de klap. Hier en daar laten inwoners weten onvoldoende opvangruimte te hebben. De lijsten van de gemeente kloppen niet met de werkelijkheid. Zij dateren van het begin van de oorlog, toen de inwoners gevraagd werd opgave te doen van het aantal vertrekken in hun woning. Dat was in verband met een eventuele brandstoffentoe wijzing. Tuk op extra brandstof blijken sommige Mijdrecht enaren meer kamers te hebben opgegeven dan er in werkelijkheid waren.

VAN HUIS VERDREVEN

Enkele inwoners van Gennep, die destijds in Mijdrecht onderdak hebben gekregen kijken in 1998 terug op de hongerwinter in Mijdrecht, het vele water, het schaatsen en vooral het plezier en het avontuur dat ze als kind hadden met de kinderen van de boeren uit de omgeving waar ze waren gehuisvest.

Gennep 1944, beeld van de kerk

DAN KOMT DE KLAP

Zo herinnert mevrouw Winnen (1929), boerendochter en woonachtig in Ottersum, zich nog heel goed de laatste zeven oorlogsmaanden. Het naderend oorlogsgeweld, de honderdvijftig Duitse soldaten die in hun boerderij waren ingekwartierd. De vijf kanonnen op het erf, die al bij het eerste salvo alle ruiten van de boerderij lieten barsten.

Dan de evacuatie op 20 oktober 1944. Eerst met paard en wagen naar Duitsland. Bij de grens wordt het veulen gevorderd en moet de tocht met een onwillig geworden moederpaard worden voortgezet. De verschillende overnachtingen onderweg bij boeren in stallen, de vlooiën en de luizen en maar niet weten waar de tocht

naar toe gaat. Twee weken later komt de familie in Mijdrecht aan. De twee dochters krijgen onderdak bij boer Treur aan de Westerlandweg. Later verhuizen ze naar boer Oudshoorn.

Vader, moeder en broer komen even verderop terecht bij boer Van Nierop.

Na de oorlog zijn ze op de fiets een aantal keren teruggekeerd en ontstaan er contacten tussen de families. Herinneringen heeft mevrouw Winnen genoeg. Zoals de gordijnen die tijdens de tocht gebruikt werden om de kar af te dekken. Zorgvuldig werden die later uit elkaar gehaald om er truien van te breien. Tijd was er in die dagen in overvloed. Ze herinnert zich het vele water en het schaatsen, want de winter van 1945 was streng. Ze herinnert zich de vier kinderen Koeleman en het samen spelen. Ze vertelt over het lezen in de bijbel en het orgelspel dat het katholieke gezin niet gewend was, maar waar gewoon aan werd meegedaan. Mevrouw Winnen heeft alleen maar prettige herinneringen aan de tijd die zij noodgedwongen in Mijdrecht moest doorbrengen.

GASTVRIJE BOEREN

Mijnheer Snijders (1926) uit Gennep heeft geheel andere ervaringen met Mijdrecht. Eind 1944 zit de dan 18-jarige ondergedoken bij zijn zuster in Den Haag en hoort via een vriend dat de bevolking van Noord-Limburg is geëvacueerd. Daaronder valt Gennep en daar wonen zijn ouders. Via de plaatselijke evacuatiendienst komt hij te weten dat een deel van de inwoners van Gennep in Mijdrecht is terechtgekomen.

Hij meldt zich ziek bij de distributiedienst waar hij werkt en gaat samen met zijn vriend op de fiets naar Mijdrecht. Hij krijgt onderdak bij boer Janmaat aan Molenland en helpt mee in het evacuatiebureau dat in

Op het Haitsmaplein memoreren drie leestafels de verschikkingen van de oorlog

het parochiehuis tegenover de r.k. kerk is gevestigd. Al spoedig blijkt dat zijn ouders niet in Mijdrecht zijn ondergebracht, waarop het tweetal gaat zoeken op andere plaatsen waar vluchtelingen zijn ondergebracht. De tocht met de fiets voert via Bussum naar Friesland. Daar ontstaan de eerste problemen. Op zondag mag je niet fietsen. Onderweg overnachten bij gastvrije boeren. "Als je je maar aanpast, zijn nergens problemen", herinnert de heer Sniijders zich. Alle pogingen zijn ouders te vinden lopen op niets uit.

In Gorssel wordt het tweetal door de Grüne Polizei politie in de kraag gevat en overgebracht naar Deventer. Gelukkig worden ze na een paar dagen weer vrijgelaten waarna ze via Maarssen weer in Den Haag belanden. Vandaar worden opnieuw pogingen aangewend de ouders te vinden. Daaruit blijkt dat Sniijder's vader ziek

is en in het ziekenhuis in Delden zit, maar het lukt hem niet daar te komen. Tijdens hun onderdak bij de familie Scholten in Wilnis horen zij dat enkele van hun vrienden zijn gearresteerd. Het tweetal ziet zich genoodzaakt onder te duiken en de zoekpogingen voorlopig op te geven.

Pas na de capitulatie slaagt de heer Sniijders er in zijn ouders terug te vinden. Zijn vader is dan nog steeds ziek en kan niet vervoerd worden. Zijn moeder keert met hulp van de Milva (Militaire vrouwenafdeling landmacht) alleen terug naar Gennep. Maanden later volgt zijn vader. In het voorjaar van 1946 overlijdt deze aan de opgedane ontberingen. Nu jaren later is de heer Sniijders dankbaar te mogen getuigen van het goede dat hij mede door de inwoners van Mijdrecht heeft mogen onder-

OP ZONDAG

MAG JE NIET FIETSEN

70 jaar

Surfen op het web [19]

door Jaap Meulstee en Stef Veerhuis

Het wereldwijde web is een onuitputtelijke bron van informatie. In ons kwartaalblad wijzen we met regelmaat op mogelijk interessante sites voor geschiedenisliefhebbers. Deze keer aandacht voor de doorstart van GenVer en diverse tips uit de 'Internetgids voor het zoeken naar archieven en personen' van Eric Hennekam.

GENVER MAAKT EEN DOORSTART ALS ZOEKAKTEN.NL

GenVer was een privé-initiatief van Jacques Verheijden en functioneerde als nadere toegang op de genealogische bronnen uit Nederland en België die bij Familysearch online staan, met name de burgerlijke stand.

Begin april van dit jaar maakte GenVer bekend dat men zich genoodzaakt zag er een punt achter te zetten. De vele wijzigingen bij FamilySearch waren niet meer bij te benen voor de vrijwilligers.

GenVer maakt nu echter een doorstart als zoekakten.nl. Vrijwel alle gegevens zijn van GenVer overgenomen en nieuwe gegevens zijn toegevoegd. Zoekakten.nl verwijst in principe alleen door naar de FamilySearch-scans van Nederland en België. Naast verwijzingen naar scans van burgerlijke stand vind je er ook verwijzingen naar scans van militaire stamboeken, landverhuizers en andere bijzondere collecties. Zoekakten.nl is net als GenVer een privé-initiatief en gratis toegankelijk. (bron: <http://cbg-bronnen.blogspot.nl/>)

INTERNETGIDS

Voor het zoeken naar personen en archieven heeft Eric Hennekam een uitgebreide handleiding geschreven. Hierin vinden we een manier om Nederlandse en Vlaamse instellingen snel te vinden. Tips voor genealogie in Nederland, Nederlands Indië en België. Krantenarchieven, passagierslijsten bij emigratie en immigratie, begraafplaatsen, criminaliteit en gezochte personen en een mooie, nieuwe aanvulling omtrent de herkomst van familienamen. Kijk op www.twitter.com/erichennekam

Hennekam communiceert veel via Twitter, Facebook en Google +; daarnaast beheert hij de website archieffzoeker.nl. In de hier beschreven internetgids staan tientallen, honderden links naar bruikbare websites bij het doen van historisch en vooral genealogisch onderzoek. Geneaknowhow, genlias, archieven, digitale stamboom, cbg, ngv, historici.nl, meertensinstituut, familysearch en vele andere voorbeelden vindt u daar terug. Ook de nieuwe website van het nationaal archief 'gahetna.nl' wordt genoemd. ■

Vinkeveen een gemeente in opbouw [1]

door Peter van Golen

“In een rijtuigje, helemaal naar Vinkeveen.”

Bekende tekst uit een nostalgisch liedje. Treffend als we bedenken hoe de weg naar Vinkeveen zo een tweehonderd jaar geleden was.... Over de infrastructuur in het jaar 1815 is weinig goeds te vertellen. De binnenweg te Vinkeveen, die nu Herenweg heet, was een harde gezande weg. De weg is het gehele jaar door goed begaanbaar, maar om het dorp uit te komen stuit men in het najaar, de winter en het voorjaar op grote problemen.

De weg naar Amsterdam via de Zuwe naar de Baanbrug (Baambrugge) is met grote kosten voor de ingelanden opgeknapt en nu weer redelijk begaanbaar. Maar de andere Zuwe, naar Utrecht over Ter Aa, is in een moerassige omgeving gelegen en voor de ingezetenen gedurende acht van de twaalf maanden moeilijk begaanbaar. Het was niet eenvoudig om via deze Zuwe naar Utrecht te reizen.

DE COMMISSIE TER AASCHE ZUWE

In 1825, op 13 augustus van dat jaar, wordt door Gedeputeerde Staten van Utrecht een Plaatselijke Commissie ingesteld voor de Ter Aasche Zuwe. De officiële installatie luidt:

“Door Heeren Gecommitteerden tot de zaken der wegen en ter voorkoming dat de gemeenten en polders in de Ronde Venen en aangrenzende polders zoo belangrijke binnenlandse communicatie de verbetering namenlijk der Ter Aasche Zuwe met de hoofdplaats der provincie eenmaal ten koste van denzelve aangelegd en daar-gesteld aan het nodige onderhoud en geregeld beheer niet weder vervalte, is besloten te bepalen gelijk wordt bepaald bij deze:

A: Dat jaarlijks te beginnen met en onder den jare 1825 door de respectieve polders en over de jare 1826 door de gemeenten die tot onderhoud van dien weg verplicht zijn of daarbij uit hoofde van derzelve ligging belang hebben, tot het onderhoud van denzelve weg zal moeten worden bijgedragen in de navolgende evenredigheid.”

Donkereind, Vinkeveen.

De Schans aan de Uitweg richting Wilnis, links Donkereind

In de lijst van leden van de Plaatselijke Commissie der Ter Aasche Zuwe komen inwoners voor uit de Oucoper Polder, Demmerikse Polder, Wilnisser Polder, Polder Oudhuizen en de gemeenten Vinkeveen, Oudhuizen, Wilnis, Mijdrecht, Loenen, en Aesdom Sint Pieter Abcoude.

Elke polder en elke gemeente werd afzonderlijk gewogen op het belang dat zij hadden in gebruik van de weg. Per polder en gemeente werd een bijdrage vastgesteld. Het bestuurscollege van de Commissie werd autonoom. De polders en gemeenten hadden geen stem in de besluitvorming over het onderhoud van de weg. Hierover ontstond wrevel tussen de deelnemers onderling en tussen de deelnemers en het bestuurscollege. Onderling twistten de deelnemers over de verschillen in de bijdragen welke een ieder moest betalen aan de Plaatselijke Commissie en gezamenlijk protesteerden de deelnemers tegen de commissie over het toch nog slechte beheer van de Zuwe.

In 1870 en 1871 werd de originele overeenkomst uit 1815 aangepast, de bijdragen werden opnieuw ingeschaald en in plaats van een vast bedrag werd het principe van een vast percentage van de kosten ingevoerd. Ook nu weer werd ter discussie gesteld of de deelnemers aan de Plaatselijke Commissie een stem in het beheer van de weg hadden. Opnieuw werd deze stelling door het bestuurscollege afgewezen, maar kennelijk niet duidelijk genoeg.

HONDERD JAAR LATER

In 1930 was de Ter Aase Zuwe weer bijna onbegaanbaar en werden Gedeputeerde Staten van Utrecht door klachten gedwongen het College met bestuursdwang te sommeren het onderhoud ter hand te nemen.

De deelnemende partijen, de polders en de gemeentes, kregen eveneens opdracht het wegonderhoud ter hand te nemen. Maar zij weigerden een hand uit te steken. Op basis van de overeenkomsten van 1825 en 1870 meenden zij te kunnen bewijzen niet over uitvoeringsbevoegdheid te beschikken. Er werd zelfs een rechtszaak aangespannen door de deelnemende partijen, omdat juist in de bijgestelde overeenkomst van 1870 de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur van de Plaatselijke Commissie benadrukt was.

Het resultaat was dat in overleg (niet onjuist, maar overbodig) een compromis tot stand kon komen. De weg werd opgeknapt met bijdragen van de aangrenzende gemeentes. De gemeentes Wilnis en Mijdrecht moesten ook meebetalen. Weliswaar grensden zij niet aan de Ter Aase Zuwe, maar hun inwoners maakten wel gebruik van de weg en behoorden tot de klagers over het onderhoud.

De Plaatselijke Commissie Ter Aasche Zuwe kreeg in 1934 de aanliggende gemeenten als partners, welke mede verantwoordelijk waren voor het onderhoud. Interessant is nog dat het weggedeelte vanaf Nieuwer Ter Aa richting Oud Aa, in eigendom was van een aantal rijke families en zelfs van de Heeren Commandeurs der Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht. In een notariële akte gaven zij toestemming om de weg te verbeteren en te onderhouden, waarbij zij

foto linksboven: "Een kiekje te Vinkeveen"; Uitgave Firma D. Kraaijenbrink, Woerden

foto rechtsboven: Ter Aase Zuwe op de kruising met Donkereind links en Demmerik rechts

nadrukkelijk lieten aantekenen dat het weggedeelte wel hun eigendom bleef.

In 1965 werd de Commissie Ter Aasche Zuwe opgeheven en werden de gemeentes Breukelen en Vinkeveen en Waverveen verantwoordelijk voor het onderhoud van de Zuwe. (Bron: RHC Breukelen. Archief Commissie ter Aasche Zuwe.)

BURGERLIJKE STAND

Op bestuurlijk vlak veranderde er niet veel in Vinkeveen, nadat de Fransen ons land hadden verlaten. Het bleven dezelfde personen die de gemeenschap bestuurden. Op het platteland vond de verkiezing van leden van de Provinciale Staten getrappt plaats, al ontbrak de raad als trap in het kiesstelsel, omdat de raadsleden en de wethouders, of assessoren zoals de wethouders toen werden genoemd, door Gedeputeerde Staten werden benoemd.

Censuskiezers kozen hier per district een kiescollege, dat de Statenleden aanwees.

Het systeem van census kiezen, (cijns of te wel belasting), werd veel gebruikt in zich ontwikkelende democratieën aan het begin van de negentiende eeuw, maar is later vrijwel overal door het algemeen kiesrecht vervangen. Soms gebeurde dit in stappen, waarbij het minimum belastingbedrag om kiesgerechtigd te zijn, één of meer keren verlaagd werd.

Het registreren van de bevolking was in het belang van de heersers. Zo ook voor Napoleon Bonaparte.

In 1804 werd de Code Napoléon ingevoerd, een Burgerlijk wetboek en in 1811 de Burgerlijke stand. Alle burgers moesten niet alleen in de samenleving bekend zijn onder hun voornaam, maar de belastinggaarder wilde ook weten hoe de vader van Jan Janszoon heette en dat de naam van de vader van de zoon ook Jan was, wilde hij best geloven maar de keizer vond het niet genoeg. Hollanders zijn slim als het om belasting ontduiken gaat, dus liet Jan zich als Janszoon of Jansen inschrijven. Men zou haast denken dat er destijds een wedstrijd gehouden werd om de meest ludieke naam te bedenken en te laten invoeren. Er werden mensen ingeschreven die er rond voor uit kwamen dat zij naaktgeboren ter wereld waren gekomen en dus als de familie Naaktgeboren samen verder hun stamboom invulden. Zo kwam de familie Niemandsvdriet en vele andere families aan bijzondere namen.

In Vinkeveen bedachten ze eenvoudige namen, waarvan de meeste nu nog algemeen in gebruik zijn.

In de Burgerlijke stand werden de familienamen ingeschreven, zodat de regeerders wisten wie waar woonden en hoeveel belastinggeld te verwachten viel.

IN VINKEVEEN BEDACHTEN ZE EENVOUDIGE NAMEN

Waren Vinkeveen en Demmerik in 1811 nog zelfstandige gemeenten, in 1813 werden zij samengevoegd tot de nieuwe gemeente Vinkeveen.

Nogmaals de Schans, met rechts Demmerik

Demmerik met zicht op de Heul

Helaas zijn in de archieven de notulen van de eerste vergadering van de raad niet bewaard gebleven om ons een indruk te geven van de eerste bestuursdag na de vestiging van een bevrijd Koninkrijk der Nederlanden. Het oudste verslag van de vergadering van de Raad der Gemeente Vinkeveen dateert van 16 mei 1821. (RHC Breukelen)

De Raad van Vinkeveen bestond uit een burgemeester: Anthony Verdam, die in de notulen nog als schout wordt betiteld. Er waren twee assessoren, wethouders zouden wij deze lieden nu noemen, te weten Cornelis Kroes en Pieter Rietveld, tevens veenbazen en twee raadsleden: Willem Korver en Gerrit Brouwer. Ook aanwezig waren drie commissarissen: Hendrik Gijzen, Maarten van Vliet en Jan Reyersz. Kok.

In de bovenstaande lijst van leden van de raad wordt de naam en de functie van de Ambachtsheer gemist. Maar in een akte uit 1837 is de Ambachtsheer weer in functie.

Uit een akte van benoeming van raadslid G.J. Spruyt (RHC Breukelen 15-8-1837, no. 23) in de vacature welke was ontstaan doordat het raadslid Herman van Os was benoemd tot 'assessor', blijkt dat de functie van Ambachtsheer in ere was hersteld.

De functie van ambachtsheer was in de turbulentie van de Bataafse revolutie afgeschaft als niet democratisch, maar bij het herstel van de democratie in 1813 weer ingevoerd. Bij de grondwetwijziging in het jaar 1848 wordt de Ambachtsheer voor altoos naar een plaatsje in de geschiedenisboekjes verwezen.

Uit een inventarisatie van de Provincie Utrecht op 14 augustus 1815 (RHC Breukelen) blijkt dat de veenbaas C. Kroes in 1815 als burgemeester functioneert.

De inventarisatie levert ons een goede kijk op de samenstelling van de gemeenschappen Vinkeveen,

Demmerik, Waveren, Waverveen, Botshol en Ruige Wilnis. Het aantal inwoners bedraagt dan 950. Er wordt onderscheid gemaakt tussen burgerwoningen, arbeiderswoningen en boerenwoningen. Er worden 63 boerenbedoeningen geteld, 59 arbeiderswoningen en 38 burgerwoningen.

DE LINTBEOUWING IN VINKEVEEN WORDT BEHEERST DOOR DE BOERENSTAND

Duidelijk komt uit de inventarisatie naar voren dat de lintbebouwing in Vinkeveen wordt beheerst door de boerenstand. Dit aanzien van de bebouwing heeft nog voortbestaan tot na de tweede wereldoorlog. Interessant is het gegeven over de aantallen koeien en

Vinkeveen Dorpsgezicht

Herenweg nabij de Zuwe

varkens, welke jaarlijks worden geslacht. Tot na ca. 1950 was het gebruikelijk dat Vinkeveners in de achtertuin een varkenskot hadden. Alle restante eetwaar, alles wat overbleef aan tuinafval ging richting het varken en in oktober, jawel de slachtmaand, kwam de knors, de vrije slachter, en deze 'leerde' het varken nog na de dood van het beest. Het varken werd na de slachting opgehangen aan een ladder, ook wel in het volksdialect een "leer" genoemd.

Bij de inventarisatie in 1815 calculeerde men dat per jaar ca. 20 koeien werden geslacht, 150 schapen en 300 varkens. Op een bevolking van 950 personen is te berekenen dat er elke week ongeveer een halve koe, drie schapen en zes varkens werden opgegeten. Verder werd er veen gebaggerd en tot turf bewerkt, dat leverde de meeste arbeidsplaatsen. Waarschijnlijk alleen voor onderhoud van huizen en gerei zijn er ambachtslieden, maar ook werd er wel een nieuw huis gebouwd.

Daarvoor woonden er in het dorp 9 timmerlieden, 2 ijzersmids, 2 metselaars, 3 schoenmakers, 3 kledermakers, inclusief de knechten totaal 19 vaklieden. ■

(de foto's uit dit artikel zijn afkomstig uit de collecties van Klijn-Hagoort en Vinkeveen Promotion)

ELKE WEEK WERDEN ER
IN VINKEVEEN ONGEVEER
EEN HALVE KOE, DRIE SCHAPEN
EN ZES VARKENS OPGEGETEN

De Heul richting Herenweg

Weduwe Strubbe

Oud worden met 50 cent per week: het lukte de weduwe Strubbe in de negentiende eeuw.

Door Marian Sterenberg

De weduwe Strubbe uit Waverveen is in 1872 al 67 jaar als zij zich beklaagt bij de Utrechtse commissaris van de Koning. Zij vindt dat de gemeente haar uitkering moet verhogen. Want met slechts 50 cent per week kan zij onmogelijk bestaan en 'zij verzoekt Uwe Excellentie dringend door uwe bijzondere invloed en vaderlijke zorgvuldigheid te bewerken dat zij een ruimere onderstand moge ontvangen, om ten minste in hare allernoodzakelijkste behoefte te kunnen voorzien'.

De brief is geschreven op 1 augustus 1872.

De commissaris stuurt op 3 augustus haar brief door aan burgemeester Frederik Baron van Utenhove van Vinkeveen en Waverveen en vraagt consideratie en advies waarop de burgemeester op 6 augustus aan de commissaris meldt dat 'de weduwe van het gemeentebestuur een onderstand geniet des winters van fl. 1 en des zomers van 50 cent wekelijks met daarboven vrije huisvesting gedurende het geheele jaar'. Verder schrijft hij: 'Dat niet tegenstaande haren leeftijd zij nog een gezond en sterk gestel heeft, ten gevolge waarvan zij veeltijds onder de menschen verkeert, waarmede zij zich in haar onderhoud kan voorzien, hetgeen ook blijkt hare behoeften niet zo groot zijn'. Kortom: de burgemeester vindt een verhoging niet nodig en - hoewel verdere correspondentie ontbreekt - zal de commissaris dat advies wel overgenomen hebben in deze opvallend snelle briefwisselingen!

WIE WAS DE WEDUWE STRUBBE?

Uit naspeuringen blijkt dat zij Gerritje Gentenaar geweest moet zijn die leefde van 1804 tot 1882. Zij heeft dus nog tien jaar geleefd na de briefwisseling, waarin ze om meer geld vroeg om 'in haar allernoodzakelijkste behoefte te kunnen voorzien'. Zij was in 1872 weduwe van Johan Friedrich Arnold Strubbe (1792-1853). Deze Johan was eerder getrouwd met Cornelia

Gentenaar (1803-1834). Beide vrouwen waren dochters van Cornelis Gentenaar en Elisabeth van Grieken, wonende in het Veldhuis aan de Demmerikse sluis.

Met Johan trouwde Gerritje op 22-05-1835 te Waverveen. Johan was geboren in Engter (Duitsland) en kwam als emigrant naar Nederland omstreeks 1814. Hij was klompenmaker en begon in Waverveen - in het uiterste eind van Achterbos, waar ook de R.K. schuilkerk gestaan heeft - een klompenmakerij. Ook Gerritje wordt in de burgerlijke stand 'klompenmaakster' genoemd. Daar in Achterbos kocht Johan twee huisjes: één voor zichzelf en één voor zijn inwonend personeel. Verder werd hij eigenaar van een kamp land dat liep van Achterbos tot aan de Middenwetering. Op enig moment had hij vijf man inwonend personeel en totaal zeventien werknemers. Toch is het blijkbaar slecht afgelopen met de klompenmakerij want anders had Gerritje niet voor ondersteuning hoeven aankloppen bij de gemeente.

Het echtpaar kreeg tien kinderen, van wie er slechts drie volwassen geworden zijn. Eén daarvan was Bastiaan Strubbe (1838-1861). Hij werd slechts 22 jaar. Zijn vrouw Johanna Bliekendaal was toen zwanger. Het kind, dat geboren werd in 1861, was Johannes Bastiaan de grootvader van de in Vinkeveen wonende Henk Strubbe. Alle in De Ronde Venen wonende Strubbes zijn volgens Henk Strubbe nakomelingen van Johannes Bastiaan en dus uiteindelijk van de weduwe Strubbe. Johannes Bastiaan was al 21 jaar toen de weduwe overleed. Misschien heeft zij wel in haar laatste jaren nog wat hulp van haar nakomelingen gehad, indien zij met haar 50 cent per week niet kon rondkomen. ■

Bronnen:

- Archief Commissaris des Konings provincie Utrecht
Toegang 79 inv 6255/3

Verdere medewerking van: Wim Timmer Abcoude, Stef Veerhuis, Henk Strubbe, Ben Scholte.

De Nessleruis een 'klinkend' resultaat [5]

1914 - over militairen en melkwinning

door Fons Compier

Precies honderd jaar geleden was om deze tijd, half september, de Eerste Wereldoorlog een week of zes aan de gang. In nogal wat publicaties valt heden ten dage te lezen, dat de Nederlandse regering de Eerste Wereldoorlog wel aan zag komen en zich daarop zo veel mogelijk had voorbereid. Over dat laatste valt te twisten en wat het eerste deel van de zin aangaat: niemand had het 1914 (al) over de Eerste Wereldoorlog; deze aanduiding is later ontstaan. Om louter praktische redenen wordt het begrip 'Eerste Wereldoorlog' toch maar gebruikt in de 1914-situatie, die in dit artikel aan de orde komt.

MOBILISATIE, TER VERDEDIGING VAN DE NEUTRALITEIT

Ook voor De Ronde Venen had het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog merkbare gevolgen. De gemeentehuizen in Mijdrecht, Vinkeveen en Wilnis vertoonden op vrijdag 31 juli 1914 vanaf 15:00 uur aanplakbiljetten, in feite mobilisatieoproepen voor de Landweer, Militie en de Zeemacht. Ook door het langdurig luiden van de kerkklokken werd gepoogd de afkondiging van de mobilisatie onder de aandacht te brengen. Opvallend bij de mobilisatieafkondiging: dat er aparte aanplakbiljetten waren voor militie en voor landweer. In menige publicatie over "1914" wordt gesteld, dat de landweer een krijgs-

machtonderdeel zou zijn, dat uit vrijwilligers bestond. Dat is ten dele juist, de Nederlandse landweer bestond tot 1922, het jaar van opheffing, ook uit dienstplichtigen. En ook nog uit mopperaars, gelet op de kaart hieronder uit 1914. Wie veronderstelt, dat cynisme iets is van de 21e eeuw, zal aan het lezen van de tekst een ruimere blik op deze materie overhouden.

De op vrijdag 31 juli 1914 afgekondigde mobilisatie kwam neer op het (weer) onder de wapenen roepen van de niet in werkelijke dienst zijnde dienstplichtigen van leger, landweer en zeemacht. Anders gezegd: alle mannen tot 40 jaar die ooit in dienst waren geweest,

moesten - voor zover nog in leven en daartoe toereikend valide en 'misbaar' - weer het leger in. De dag van opkomst voor de zestien lichten (177.500 militairen) was bepaald op 1 augustus 1914. De mobilisatie was vooral een kwestie van transport en deze kende een opmerkelijk vlot verloop. Reeds op 4 augustus 1914 waren de 177.500 militairen, 6.600 paarden etc. op hun plaats van mobilisatiebestemming. Daarmee was er een legersterkte van ongeveer 200.000 man bereikt.

BEPERKTE VERVOERSMOGELIJKHEDEN

In menig artikel wordt de voltooiing van de mobilisatie op 4 augustus in positieve zin als een opmerkelijk resultaat beschouwd. Met name gelet op de transportmogelijkheden en vooral -moeilijkheden is dat inderdaad een prestatie van formaat geweest.

UITG. NAUTA, VELSEN. 3773.

ABCOUDE, — Gezicht op 't Station.

Ter illustratie laten we de mobilisatie doen van een fictieve 23-jarige Nessersluizer.

In 1910 en 1911 had hij deel uit moeten maken van het 11e Regiment Infanterie, gelegerd in de Maurits Kazerne te Ede. Deze stad was ook zijn mobilisatiebestemming. Op vrijdag 31 juli, de dag van afkondiging van de mobilisatie, was de Nessersluizer van heel vroeg tot laat doende geweest met het snijden van postelein op een tuinderij aan de overkant van de Amstel. Op weg naar huis werd hij reeds op het pontveer op de afgekondigde mobilisatie geattendeerd: ook te Nessersluis was er sinds de namiddag een aanplakbiljet aangebracht. Eerder deze week had hij zijn soldatenkloffie nog aangehad voor tuinwerk, waaraan hij zijn eigen kledij liever niet waagde. Gelukkig was zijn moeder al aan de slag geweest met soda en Amstelwater.

Ondanks de zwakke noordenwind kon zaterdagmorgen vroeg, op 1 augustus, zijn was droog van de lijn worden gehaald en stond de soldaat voor het reisdilemma: naar Amsterdam dan wel naar Abcoude. Het dichtbijgelegen Uithoorn was geen optie: dat dorp had in 1914 enkel een spoorwegverbinding met Aalsmeer en vervolgens met het Haarlemmermeerstation in Amsterdam. Maar daar had de soldaat weinig aan: voor een reis naar Ede zou hij naar de andere kant van Amsterdam moeten, naar het Weesperpoortstation.

Hij besloot voor 'Abcoude' te kiezen, stukken dichterbij dan Nieuwersluis via Vinkeveen. De Nessersluizer hield er rekening mee, dat hij dan wel eerst het Waverdijktraject

van Nessersluis naar het stoomgemaal zou moeten lopen. Maar dat viel mee: nauwelijks vanaf 08:00 uur op weg werd hij door de melkrijder ingehaald, die op de Waverdijk slechts bij De Boer, Van Egmond en Burggraaf zijn paard moest laten stoppen voor het opladen van de melkbussen. Vanaf het gemaal kon hij helemaal tot aan de Stokkelaarsbrug mee, voorop, op een driewielerkar vol biggen. Minutenlang na het afstappen klonk het ontevreden geknor hem nog in de oren. (Maanden later, in de kazerne, werd hij met soortgelijke geluiden geconfronteerd, evenwel zonder ook maar een big in de buurt...).

Na een kwartiertje te voet op de Winkeldijk lukte het de soldaat tot aan de Hoogstraat te Abcoude in een tilbury⁽¹⁾ mee te reizen. De oudere man, dat hem de lift aanbood, wist niet eens dat een dag eerder de mobilisatie was afgekondigd. De bestuurder van het rijtuig had hem nadrukkelijk sterkte toegewenst. Geen overbodigheid: om 11:15 uur had hij zich in een reeds overvolle trein vanuit Amsterdam moeten wurmen: het leek wel alsof er voor de gehele hoofdstedelijke bevolking een mobilisatieoproep had gegolden en dat iedereen daarbij richting Utrecht moest...

FORT WAVER-AMSTEL

Voor de Nessersluis werden de consequenties van het afkondigen van de mobilisatie meteen merkbaar. Oorzaak: het zeer nabijgelegen Fort Waver-Amstel, een vestingwerk, dat er alleen al qua benaming in positieve

zin uitspringt: het is immers bij de samenloop van de rivieren Amstel en (Oude) Waver gelegen. Het fort heeft dus een logische naam, in ieder geval stukken logischer dan het in de gemeente Mijdrecht gelegen *Fort bij Uithoorn*, dat de benaming ontleend kreeg aan een dorp een eind verderop, in een andere gemeente in een andere provincie.

Fort Waver-Amstel maakte deel uit van de *Stelling van Amsterdam* en daarover is in boekvorm ook via andere media vooral de laatste jaren veel gepubliceerd. Het zou een koud kunstje zijn om vanuit dergelijke bronnen een fiks aantal bladzijden te vullen over poternes, kazematten, trommelaffuiten en meer van die zaken, die nu, een eeuw later, in verregaand onbruik zijn geraakt. Met dit artikel wordt beoogd vooral onderwerpen en aspecten te noemen, waarover tot dusverre niet(s) is gepubliceerd.

„1911” staat er op de noordzijde van het Fort vermeld en dit duidt op het jaar van voltooiing. Daarbij de aantekening, dat er in de vestingbegroting voor 1912 nog 80.000 gulden was opgenomen voor de voltooiing van de forten aan de Drecht, bij Uithoorn en de Nessersluis. Bovendien moesten er in 1911 nog aanbestedingen worden gedaan voor de levering voor o.a. meubilair en andere huisvestingszaken.

Maar we mogen gevoeglijk aannemen, dat “Waver-Amstel” er per 1 augustus 1914 helemaal klaar voor was, voor de inlegering van maximaal driehonderdvijftig manschappen, twintig onderofficieren en vijf officieren. Bovendien bood de bergloods op het forterrein stapelmogelijkheden voor vijfenzeftig logies. U weet het, “er gaan veel makke schapen in een hok”. De makke schapen kwamen ook op de 1914 Mobilisatiekaart ter sprake.

Zeer waarschijnlijk heeft de bemanning van het Fort aan de Nessersluis vooral uit relatief oudere militairen bestaan; de in en rond het Fort te verrichten krijgshandelingen stelden immers in fysiek opzicht minder eisen dan de activiteiten van de troepen in het veld. Door het Waverveense Poldermuseum beschikbaar gestelde foto's bevestigen de veronderstelling van oudere, aan de Nessersluis gelegeerde militairen. In de directe omgeving van het fort was mobiel artilleriegeschut aanwezig. De daarbij betrokken militairen waren bij veehouder Paul Nieuwendijk ingekwartierd. Daarover straks meer.

De inzet van deze mobiele artillerie had onder meer te maken met het zo nodig voorbereiden, stellen en bewaken van inundatie, i.c. het vanuit een militair oogpunt doelbewust onder water zetten van een gebied.

INUNDATIE

Voor de forten, zoals bij de Amstelhoek, aan de Drecht en aan de Nessersluis, gold er een draaiboek in geval van mobilisatie.

Eerste prioriteit: het in staat van bemanning en verdediging brengen van het fort. Vervolgens moest er zo nodig een vrij schootsveld worden aangericht en dat kon de verwijdering inhouden van zichtbeperkende objecten. Dat eventuele destructieve werk was voorbehouden aan speciale genie-eenheden. De defensieve waarde van fortificaties, zoals bij de Nessersluis, stond of viel bij de mogelijkheid tot het stellen van inundatie, eveneens het taakgebied van genie-eenheden. Het bewerkstelligen van het vrije schootsveld kon niet alleen de verwijdering betekenen van bomen en struiken, maar ook van schuren en desnoods zelfs de houten boerderijen langs het westelijke gedeelte van de Botsholsewarweg. Dat deze boerenhoeves van hout moesten zijn, was bepaald in de zogenaamde kringenwet uit 1853. Voor de landbouwers aan de Botsholsewarweg begin deze eeuw betekende dat een wat irrelevante wetgeving: zij hadden gewoon het geld niet voor stenen bouwsels. Bovendien waren er binnen het schootsveld van het Fort in de eerste tien jaar van de twintigste eeuw twee boerderijen van hout aan Botsholsewarweg tot de grond toe afgebrand: een koeienstaart hoefde slechts een olielamp te raken....

Direct na de mobilisatie werd het waterpeil van de Amstel drastisch verhoogd, zodat er zoveel mogelijk zoet water voorradig was voor het zo nodig inunderen. Deze verhoging kon vooral worden bereikt door het in gebruikstellen van de waterkering i.c. schotbalkkering in de Oude Waver, vlakbij het fort en de Nessersluis. Met de blokkering kon worden voorkomen, dat het te verhogen Amstelwater af zou vloeien via de Oude Waver naar de Winkel, de Rijke Waver, de Holendrecht etc. etc.

In de buurt van het fort waren er ook twee inundatie-c.q. inlaatsuizen aangelegd. De ene, ten oosten van het Fort, diende om in ieder geval het noordelijke deel van Groot Mijdrecht onder Waverwater te kunnen zetten. De andere was ten westen van Nessersluis (en het Fort) gelegen en had ten doel om de polder de Eerste Bedijking met Amstelwater te inunderen. Uiteraard waren deze inlaatsuizen van militair-tactisch belang; vandaar de volgende paragraaf.

MOBIELE ARTILLERIE

Een aantal artilleristen was - in ieder geval in 1916 - ingekwartierd bij de veehouderij van Paul Nieuwendijk

en Kornelia Koeleman, aan de Nessersluis 23, in de directe omgeving van de westelijke inundatiesluis. De Nessersluiser artillerie had afgaande op de foto de beschikking over in ieder geval twee stuks c.q. stukken '6-veld'. Dit type geschut, een getrokken achterlader kaliber 5,7 cm., kwam vanaf 1894 in gebruik bij het Nederlandse leger. De foto toont ook aan, dat er bij het '6-veld'-geschut geen beschermingsschild aanwezig was voor de bemanning c.q. bediening. Deze bestond uit een stukscommandant en drie kanonniers. Bij hen is er qua kraag en epauletten enig verschil te constateren: weinig uniforme uniformen! Oudere lichten droegen toentertijd nog het al dan niet versleten donkerblauwe uniform, versere lichten waren in het veldgrijs getooid. Op de door soldaat Geerts in 1916 gemaakte zwart-wit foto komt het kleurenverschil uiteraard niet tot uiting.

Deze soldaat heeft meerdere foto's gemaakt, die verschillende zaken duidelijk maken: dat hij een voortref-felijk fotograaf was; dat er ook andere militairen - dan de afgebeelde acht - bij de familie Nieuwendijk ingekwartierd waren. En dat er een puike verstandhouding was ontstaan met de kinderen Nieuwendijk.

FAMILIE NIEUWENDIJK

Het gezin van Paulus Nieuwendijk (1859-1947) en Kornelia Koeleman (1868-1956) bestond in 1914 uit elf kinderen. Op de foto door soldaat Geerts staan twee dochters en twee zoons vermeld. Gelet op het knus te noemen gebrek aan afstand tussen de militair (met niet-zichtbaar gelaat) en de dame rechts, hoorden zij bij elkaar. En de twee dochtertjes bij hen. In ieder geval telde het gezin Nieuwendijk-Koeleman in 1914 niet meer dergelijke jonge kinderen; dochter Margaretha

Johanna (1902-1991) was de jongste en zij is rechts gezeten van de met hond bewapende korporaal. Het op de foto door haar gedragen hoofddeksel van een onderofficier heeft zij later voor de rest van haar leven vervuild voor de kap van een kloosterzuster.

De meest waarschijnlijke oorzaak van het niet zichtbare gelaat van de militair aan de linkerkant: een donkere vlek op het negatief, misschien in de vorm van een daaraan gekleefd stukje papier. Bij het afdrucken laat dat geen licht door, met een witte vlek op de foto als gevolg. Op de achterste rij bevindt zich een tweetal met pet en zonder snor. De jongeman links moet Theo Nieuwendijk (1895-1962) zijn geweest. De boerin, Kornelia Koeleman, is op de foto links van de melkammer gezeten. Bij de knaap op de voorgrond gaat het om zoon Hein (1900-1978). In het noordelijke deel van Groot-Mijdrecht kenden we hem in ieder geval na de oorlog als de te Nes a/d Amstel gevestigde Sperwer-kruidenier en drogist. Ten slotte een opmerkelijke aanwezige: het meisje met de houten melkammer, i.c. oudste dochter Johanna Maria (1896-1970). Grote kans, dat zij zojuist 'onder de koeien vandaan kwam', gelet op het spantouw en het melkblok in haar linkerhand. Omdat de houten melkammer en de melkster zo kenmerkend waren voor een eeuw geleden, hierover méér.

MELKWINNING ROND 1914

Deze was toen en is nog steeds onlosmakelijk verbonden met het schoonmaken van het daarbij gebruikte gereedschap. Aan de Nessersluis was er al opmerkelijk vroeg leidingwater en dat hield verband met de melkfabriek van de reeds vermelde Theo Nieuwendijk. Maar in 1914 draaide het bij het schoonmaken nog om het water uit de sloot die langs - en ook vaak tot in - het zogenaamde boenhok liep. In dat hok of buiten, op de stoep, werden dan de teems⁽²⁾ en de melkammers gereinigd. Hulpmiddelen daarbij: schuurzand en soda. De boenhokken waren vaak met een schoorsteen getooid. Dat had te maken met het (hout-)fornuis, waarmee het (sloot-)water werd verwarmd, teneinde het schoonmaken te vergemakkelijken: de werkzaamheid van soda in koud water is bescheiden. Het verwarmde sodawater werd met name losgelaten op houten melkammers. Deze hadden als nadeel, dat ze lang niet altijd tegen een trap van een koeienpoot bestand bleken: daar sijpelde dan tergend langzaam maar wel heel zeker je dampend verse melk het gras in... Maar ook metalen emmers kenden een eeuw geleden een belangrijk nadeel: roestvorming. Weliswaar werd er toen al verzinkt ijzer gebruikt, maar dat zinken laagje liet zich toen nog makkelijk met zand wegschuren. De toepassing van het destijds nog uiterst moeilijk en

Detail van 'de melkster' van Albert Cuyp

duur te fabriceren aluminium en het nog amper uitgevonden roestvrij staal was in 1914 te verwaarlozen. Het verzamelen van de melkkoeien in de zogenaamde melkbocht⁽⁵⁾, vaak ook het melken en het reinigen van het melkgerei, was veelal het werk van een ouder meisje of jonge vrouw, die zichzelf bij voorkeur als dienstbode beschouwde. Maar meestal moest zij genoeg nemen met de benaming stoepmeid. En niet zelden ging de stoep er ook nog af. Daarbij kon dan onderscheid worden gemaakt tussen ondermeid en bovenmeid, een kwestie van leeftijd en daarmee verband houdende taken. In ieder geval was anno 1914 de benaming 'melkmeisje' niet van toepassing, in analogie van de jonge vrouw op het schilderij rond 1660 van Johannes Vermeer.

DE MELKSTER

Vermaard landschapschilder Albert Cuyp, tijdgenoot van Johannes Vermeer, creëerde rond 1655 zijn 'Melkster' en een relevant deel van dat doek staat hierboven afgebeeld. Cuyp was niet de enige schilder, die een melkster vereeuwigde; zo'n jonge vrouw vormde eeuwenlang geen zeldzaamheid, ook begin vorige eeuw, rond 1916, niet. Maar na de Tweede Wereldoorlog is het aantal melksters gaandeweg snel afgenomen. Samensteller dezes schat in, dat er anno 2014 in onze gemeente nog geen tien vrouwen zullen zijn, die 'met de hand' kunnen melken. En mochten er nog melksters zijn, dan zullen zij ongetwijfeld andere melkmanieren

hanteren dan de op de grond zittende melkster van Albert Cuyp, die desondanks met de handen op schouderhoogte melkwinning weet aan te richten. Een onwaarschijnlijk tafereel: zelfs een stevige kerel van nu zal vanaf de grond zijn armen schuin omhoog moeten strekken om te kunnen melken. En wat te denken van de deksel - van de kan - op de grond: niet echt hygiënisch...

De literatuur omtrent melkwinning maakt evenwel duidelijk, dat er rond 1914 aan de hygiëne wel degelijk aandacht werd besteed. Het besef was bij de veehouders aanwezig, dat melk vooral bij warm weer een bederfelijk product was, dat op het gehele traject vanaf de houten melkemmer tot in de fabriek op meerdere manieren kon worden verontreinigd. Maar vrijwel geen enkele melkfabriek beschikte rond 1914 al over een laboratorium voor de signalering van schadelijke stoffen en kiemen. Tot aan de invoering van het Melkbesluit van 1925 ging het bij de melkcontrole om het soortelijk gewicht en het vetgehalte van de melk. Door weging kon het soortelijk gewicht worden vastgesteld en daarmee kon de eventuele verdunning met water en afroming worden ontdekt. De melkfabrieken betaalden rond 1914 de melkveehouders uit op basis van het vastgestelde vetgehalte van de melk; voor deze vaststelling was geen laboratorium nodig.

THEO NIEUWENDIJK

Op de groepsfoto van 1916 staat hij links achteraan en

deze markante Nessersluiser was in de jaren dertig directeur/eigenaar van Theo Nieuwendijk's Fabriek van fijnere melkproducten. Het boek "Vinkeveen, van Demmerik tot Waverveen" bevat enige tekst over de melkfabriek, die was gevestigd op hetzelfde terrein, waarop ongeveer vijftien jaar eerder artilleristen zich te pletter liepen te vervelen⁽⁴⁾. Theo Nieuwendijk was in de jaren dertig raadslid van Vinkeveen en Waverveen en hij komt voor op de groepsfoto uit 1945 van het afscheid van burgemeester G.E. Mühlradt. Deze foto staat o.a. op blz. 98 van Adriaan Turkenburg's 'Vinkeveen en de Tweede Wereldoorlog'.

Op de groepsfoto is een melkster te zien, de oudste zus van Theo, met een spantouw in de hand. Was Theo Nieuwendijk begin september 1962 maar zo verstandig geweest als deze zus, 46 jaar eerder: hij kwam in 1962 te overlijden ten gevolge van een trap van een koe. Een spantouw had dergelijk onheil kunnen beteugelen. ■

In de volgende Nessersluis-aflevering, in de Proosdij-koerier van december 2014, gaan we tijdens de Eerste Wereldoorlog het fort Waver-Amstel in.

Geraadpleegde literatuur:

- Dr. J. Verseput, 'Paraat zonder patronen': De Nederlandse defensie bij de mobilisatie in 1914.
- P.I. van Munnekrede, 'De mobilisatie van de landmacht', uit: H. Brugmans e.a. 'Nederland in den oorlogstijd.' De geschiedenis van Nederland en van Nederlandsch-Indië tijdens den oorlog van 1914 tot 1919, Elsevier, Amsterdam, 1920.
- Drs. L. Van Hoepen (red.) 'Van Veertig Zegenrijke Melkjaren 1908-1948'. Gedenkboek uitgegeven t.g.v. het veertigjarig bestaan van de Vereniging voor Zuivelindustrie en Melkhygiëne, 1948.

Noten:

- 1) tilbury: door één paard getrokken tweewielig overkapt rijtuig voor twee personen.
- 2) teems: trechtervormig opzetstuk voor de melkbus. Dient om het in de bus gieten van de melk te vergemakkelijken en ook om de melk te zeven, door middel van een fijnmazig koper-gaas onderin, met daaronder een dito geweven doek. Later in de twintigste eeuw werden wattenschijven in plaats van doek gebruikt.
- 3) (melk-)bocht: af te sluiten verzamelplaats voor de te melken koeien. Deze benaming is in ieder geval reeds negentiende-eeuws, gelet op de aanduidingen van aquarellen en schilderijen van Anton Mauve (1838-1888)
- 4) Daarover méér in de Proosdijkoerier van december 2014.

Het fotomateriaal voor dit artikel is beschikbaar gesteld door Het Poldermuseum / Jan Compier.

Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?

Wilt u zelf uw klassenfoto beschikbaar stellen? Dan willen wij daar graag gebruik van maken. Kent u alle namen van de klasgenoten nog? Dat is dan erg handig. Bent u juist nieuwsgierig naar vergeten namen? Dan vragen we onze plaatsgenoten om mee te denken. Vooral ook over schoolfoto's uit de jaren vijftig of zestig van de vorige eeuw. U kunt uw foto's aanleveren bij Jaap Meulstee. Dat mag digitaal via meuls63@planet.nl U kunt uw foto ook (tijdelijk) afgeven. Dan scannen we de foto en plaatsen deze in één van onze volgende edities.

De heer Nico van Kreuningen stuurde namens zijn schoonmoeder mevrouw Map Verbruggen de hierboven geplaatste foto (waarschijnlijk uit 1958).

Bovenste rij:

Anna de Jong, ...??, Wil van Vliet, ...??, Mappie Verbruggen, Ruud Verrips en Mies Pols

Tweede rij van boven:

Bruni van Mulligen, Jan Strubbe, Beb Vossestijn, Otto Verrips, Eef van Spijker, Dick van Vliet, Coks van Vliet, Meester Vermeulen

Derde rij van boven:

.....??, Kees Voorneveld, Jannie v.d. Horst, Gijs v.d. Wilt, Nettie Eindhoven, Krijn Verbruggen, Ellie Strubbe

Voorste rij:

Lenie Ende, Henk Oussoren, Jannie Oussoren, Sjaak Geerling, Nel van Kreuningen, Fransje Glimmerveen en Rietje Stam

Toevallig uit dezelfde periode ontvingen we van mevrouw Marri Bluemink bovenstaande schoolfoto

1e klas Christelijke School Wilnis (1958/1959), van boven naar beneden en van links naar rechts:

Juffrouw Bultsma, Mees Schaaphuizen, Meindert van Eijk, Leen Plomp; Teus Dam, Japie ten Haken, Jan Hendrik van Vliet, Maarten Bos, Kees van Harberden, Wim Engel, Izaäk Monster, Wim van Leeuwen, Jan Kroon, Marianne de Jong, Ineke Vis, Trix van der Vliet, Annette Nagtegaal, Manja Zijlstra, Anneke Vos, Marrie Treur, Marri Groenedijk; Connie Nap, Corrie Vis, Ineke de Graaf

Digitale nieuwsbrief

Met enige regelmaat geven we een digitale nieuwsbrief uit. Elke maand proberen we u via dit bulletin op de hoogte te stellen van de laatste nieuwtjes aangaande onze vereniging en de regionale historie. Ontvangt u deze nieuwsbrief nog niet? Jammer, want de laatste actualiteiten en nieuwtjes plaatsen we niet meer in de Proosdijkoerier.

Dus wilt u - net als ruim vijfhonderd andere betrokkenen - toch goed op de hoogte blijven? Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan ook regelmatig de nieuwsbrief. Zie ook onze website: www.proosdijlanden.nl

Tot de bodem uitgezocht [3]

door Maarten Kentgens

Voor de tentoonstelling 'Tot de bodem uitgezocht', die in 2009 in ons museum De Ronde Venen is gepresenteerd, zijn flarden van de regionale geschiedenis beschreven. Stukken van deze geschiedenis geven we via onze Proosdijkoerier graag aan u door. Deze keer het derde en laatste deel.

DROOGMAKERIJEN

Door de grootschalige vervening ontstaan grote waterplassen in De Ronde Venen. Dit heeft een aantal vervelende gevolgen. In eerste instantie dreigen de grote plassen het omringende land te verzwelgen en in de tweede plaats leveren deze uitgeveende gebieden geen geld meer op.

Het droogmaken gebeurt in eerste instantie met behulp van molens. Met de eerste droogmakerij De Eerste Bedijking wordt gestart in 1789. Omdat de plassen enkele meters diep zijn en één enkele molen het water slechts zo'n anderhalve meter omhoog kan malen, worden er meerdere molens op een rij gebouwd. Dit wordt een molengang genoemd. Afhankelijk van het aantal spreekt men van een molen-driegang of -viergang. Later worden de molens vervangen door (stoom)gemalen.

Het droogleggen gaat echter niet altijd even gemakkelijk. Het droogleggen van de eerste polder De Eerste Bedijking heeft bijna zestig jaar geduurd (1789-1852). Door ervaring wijs geworden, zijn de polders De Tweede Bedijking (1852-1856) en De Derde Bedijking (1849-1864) een stuk sneller drooggelegd. Ook het droogleggen van de polder Groot-Mijdrecht (1872-1880) verloopt vrij snel, maar na 1880 resteren er nog ernstige en langdurige, zelfs nu nog bestaande problemen. De laatste polder, Wilnis-Veldzijde, wordt tussen 1923 en 1926 drooggemalen.

De droogmakerijen liggen 4,5 tot 6 meter beneden NAP, dus enkele meters lager dan het aangrenzende bovenland. Ze worden gekenmerkt door hun openheid en blokvormige verkaveling. Waar de veenlaag volledig is weggegraven, zijn we weer aanbeland op de waddenbodembodem van zo'n 6000 jaar geleden. Op enkele plaatsen zijn de oorspronkelijke patronen van het vroegere landschap weer zichtbaar en herkenbaar.

KREEKRUGGEN

Het westelijke deel van De Ronde Venen is zo'n zes- tot vierduizend jaar geleden een soort waddegebied. Net zoals bij de huidige Waddenzee voert de vloedstroom twee keer per dag zand en klei aan. Hierbij blijven kleideeltjes achter, waardoor de bodem steeds hoger opslibt. Overstromingen vinden uiteindelijk alleen nog plaats bij zeer hoge waterstanden.

De open zee is ver weg. De aan- en afvoer van zee-water vindt plaats met een geringe stroomsnelheid via een uitgebreid stelsel van kreek. Als het water van de kreek buiten zijn oevers treedt, verliest het eerst het grove materiaal op de begroeide oeverwallen. Verder van de kreek vandaan bezinken ook de fijnere deeltjes.

De kreek liggen oorspronkelijk laag in het landschap. Tegenwoordig steken ze meestal als een rug boven de omgeving uit. Dit komt door de ontwatering van het

gebied. De zware kleiafzettingen zijn sterker ingeklonken dan de meer zandige kreekafzettingen.

Kreekruggen vormen een stevigere ondergrond dan de slappe klei. Zo wordt aangenomen dat het lint van de dorpen Mijdrecht-Wilnis op een kreekrug ligt. Voor de dijk tussen de polders De Eerste Bedijking en de Tweede Bedijking is een kreekrug als ondergrond gebruikt.

VECHTEN MET EN TEGEN WATER

Het heeft ten behoeve van het wonen in De Ronde Venen de nodige hoofdbreken en grote inspanningen gekost om de afwateringsproblemen op te lossen. Door dijken, kaden en wateringen aan te leggen en sluisen, molens en gemalen te bouwen is een ingewikkelde infrastructuur gemaakt voor de afvoer van overtollig water.

Deze infrastructuur maakt een nieuw gebruik van het landschap mogelijk. Door het water niet af te voeren, maar juist in te laten, konden delen van het land onder water worden gezet. Mede hierdoor ontstond een basis voor de waterlinie.

Het idee van een waterlinie stamt uit de Tachtigjarige Oorlog. Door een reeks gebieden onder water te laten lopen (te inunderen) kunnen de Hollandse en Utrechtse steden in tijden van oorlog worden beschermd tegen een aanval over land. Het water mag uiteraard niet zo hoog komen dat vaartuigen gebruikt kunnen worden, maar wel zo hoog dat het nagenoeg onmogelijk is de verdedigingslinie te voet of te paard over te steken.

Maar de uitgebreide waterinfrastructuur levert ook problemen op. Om het achterliggende land te beschermen vind je overal kades en dijken terug en het watersysteem is zeer complex. Een ander groot probleem is dat de droogmakerijen te maken hebben met kwelwater. Het water dat omhoog komt is plaatselijk van slechte kwaliteit, doordat het

zout en andere stoffen uit de bodem opneemt. In de polder Wilnis Veldzijde zit veel fosfaat in de ondergrond. Bij het uitmalen komt dit via de ringvaart in de Vinkeveense plassen, wat veel problemen zoals algengroei met zich meebrengt.

Sinds 26 augustus 2003 is het begrip veendijk algemeen bekend in De Ronde Venen. Een veendijk is eigenlijk geen dijk, maar een restant bovenland dat fungeert als een ringdijk om een droogmakerij. Bij Wilnis verschoof in 2003 een deel van zo'n veendijk. Nu zijn inmiddels alle veendijken versterkt met klei.

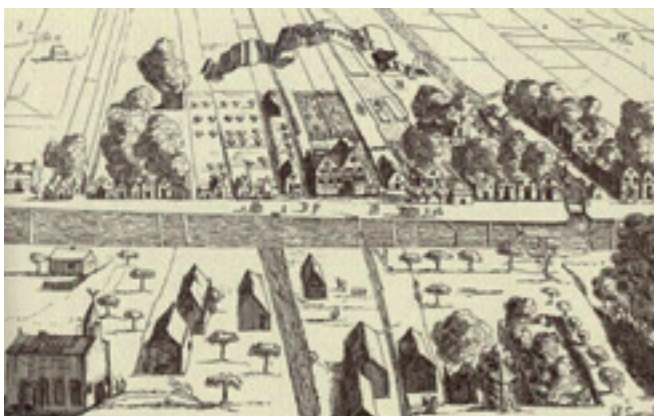
Dijkdoorbraak in Wilnis 2003

RAMPJAAR 1672

De dreiging van Frankrijk, Engeland en de bisdommen van Keulen en Münster leidt tot een inval in rampjaar 1672. De Zeven Republieken der Verenigde Nederlanden heeft een verzwakte verdediging. Terwijl de Fransen al in Utrecht zijn, is toch snel een waterlinie gerealiseerd. Deze Oude Hollandse Waterlinie loopt van Gorinchem, via Woerden naar Muiden. Tussen de plaatsen ligt een brede inundatiestreek.

Het inunderen kost in 1672 nog veel tijd. Via de sluisen kan er soms niet genoeg water worden ingelaten. Men moet kades doorsteken. Hierop komt tegenwerking van boeren en steden, die landbouwgrond verloren zien gaan. Door strenge straffen komen de inundaties toch nog voor de Franse aanvallen gereed.

Michiel de Ruyter stelt de Engelse vloot buiten gevecht en de legers van de Duitse bisdommen worden teruggedreven. Maar een deel van de grote Franse legermacht rukt op richting Amsterdam. Zij schrijven in het Utrechtse gebied voor dat de boeren uit de omgeving verplicht hooi voor de paarden moeten leveren. Dorpen zoals Oudhuizen, Wilnis en Mijdrecht voldoen aan de „brandbrieven” van de Fransen. Maar Waverveen, een Hollands dorp, is dat verboden. De gevolgen voor Waverveen zijn verschrikkelijk: moord, plundering en brandstichting.*

Waverveen in 1672

WATERWEGEN

Tot aan het begin van de twintigste eeuw vindt het vervoer van mensen en goederen voornamelijk plaats over het water. De boten voor de binnenvaart worden gemaakt op kleine scheepswerven. Bijna elk dorp heeft wel één of meerdere werven. Ook in het waterrijke gebied De Ronde Venen zijn talloze scheepsmakerijen te vinden.

De oudst bekende scheepsmakerijen in De Ronde Venen stammen uit de zeventiende eeuw. In de collectie van het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen bevindt zich een zeventiende-eeuwse afbeelding van een scheepswerf aan de Kromme Mijdrecht. En in een notariële acte uit het Rijksarchief te Utrecht wordt gesproken over een schip dat in 1795 is gebouwd door meester scheepmaker Klaas Hogenhout. Zijn scheepswerf, de Oude Helling, was gevestigd aan de Oudhuizerweg te Wilnis.

De bewoners van De Ronde Venen gebruiken de boten voor allerlei soorten van transport. Voor het vervoeren

van turven en het baggeren van het veen worden speciale schepen ontworpen: bokken en pramen. Dit zijn platte, brede boten die weinig diepgang hebben. Ideaal voor de ondiepe wateren. Ook voor het vervoeren van de melkbussen en het riet uit Botshol worden bokken en pramen gebruikt. En het transport van groenten en fruit naar de veiling in Vinkeveen gaat uiteraard ook met deze vervoersmiddelen.

Veilinggebouw te Vinkeveen

Aan de eens zo bloeiende scheepsmakerijen in De Ronde Venen komt eind 19de eeuw langzaam een einde. Verschillende factoren zijn daarvoor verantwoordelijk. Zo heeft de schaalvergroting die rond 1900 zijn intrede doet in Nederland, grote gevolgen voor de scheepswerven in dit gebied. Er komt steeds meer vraag naar grotere boten, maar de scheepsbouwers uit De Ronde Venen kunnen hier niet op inspelen. De vier regionale sluisen zijn te smal. Ook de aanleg van de spoorlijn langs Vinkeveen en Mijdrecht en het verbeterde wegennet, maken het vervoer over water grotendeels overbodig. De drooglegging van de verschillende polders en het teruglopen van de turfproductie doen de rest. Halverwege de 20ste eeuw sluit de laatste werf zijn deuren.

HAARLEMMERMEERSPOORLIJN

Vanaf 1915 loopt er dwars door het venengebied een spoorlijn van Haarlem via Hoofddorp, Aalsmeer, Uithoorn, Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen naar Nieuwersluis.

De totale spoorlijn vormt een belangrijk verbindingsnet van 110 kilometer door 32 polders. Het reizigersvervoer duurt tot 1950, het goederenvervoer tot 1986. De rails zijn inmiddels verwijderd, maar veel stations en wachterswoningen zijn gespaard gebleven.

Ook zijn er hier en daar nog brughoofden en stootjukkens terug te vinden die verwijzen naar het bestaan van de Haarlemmermeerspoorlijn.

Station Wilnis

AGRARISCH BEDRIJF

De grote vraag naar melk, boter en kaas zorgt ervoor dat de boeren in de omgeving zich al vanaf het eind van de vijftiende eeuw gaan specialiseren in de zuivelproductie. Om de melkproductie op peil te houden, wordt steeds een deel van de runderen vervangen, dat vervolgens wordt vetgeweid en geslacht. Het nieuwe melkvee komt voor een groot deel uit Friesland, waar men zich op de fok heeft toegelegd. Het transport geschiedt grotendeels 'op de hoef'.

In de boerderijen wordt onder één dak gewoond en gewerkt. Het voorhuis wordt gebruikt als woning en in het achterhuis, de stal, staat het vee. Karakteristiek voor boerderijen uit de omgeving is het boenhok, meestal een aanbouw aan de hoeve of het zomerhuis, met een open kant aan het water. Het slootwater wordt gebruikt voor het schoonmaken van de melkemma's en ander zuivelgerei. Het kaasmaken vindt plaats in het achterhuis.

Naast de veeteelt heeft ook de teelt van hennep lang stand gehouden. Tegenwoordig is dit gewas bekend als hasj en wiet, maar vroeger werd het voor de winning van andere producten verbouwd. De olie uit de zaden wordt gebruikt bij de bereiding van zeep en vernis, de vezels dienen voor de fabricage van touw, zeilen en visnetten.

* Op dit moment is er in het Museum De Ronde Venen een speciale presentatie over de Plundering van Waverveen.

De hennepeteelt vormt door de verwerking van de vezels al in het begin van de zestiende eeuw de basis voor de welvaart van stadjes als Woerden en Oude-water. Na de Gouden Eeuw neemt de vraag naar touw sterk af en boet de hennepeteelt in betekenis in. De Ennipwetering, ten oosten van Amstelkade herinnert nog aan de hoogtijdagen van deze teelt.

NATUUR EN RECREATIE

In het begin van de jaren 1920 komt in De Ronde Venen de eerste recreatie voorzichtig op gang. Hierbij zijn vooral de Vinkeveense plassen populair. Door de snel groeiende welvaart en de toenemende hoeveelheid vrije tijd na de Tweede Wereldoorlog wordt daarom onder meer besloten om de Vinkeveense plassen niet droog te leggen.

Er zijn in Nederland meer voorbeelden van veenplassen die later voor de recreatie worden gebruikt. Nergens echter verloopt dit proces zo snel als hier. Menig veenbaas verhuurt de legakkers of verkoopt deze aan recreanten. Ook de grond langs de Baambrugse Zuwe heeft voor flinke opbrengsten gezorgd. Dit oude voetpad door het veen is uitgegroeid tot een ware goudkust.

Inmiddels wordt De Ronde Venen steeds meer gewaardeerd om de waardevolle natuur. Denk maar aan de graslanden met weidevogels, oeverlandjes langs de rivieren, recreatiebosjes met zangvogels of de Vinkeveense plassen. De plassen en Botshol zijn onder meer belangrijk als broedgebied van de krooneend, een soort die leeft in helder water met kranswieren.

Verspreid over de gemeente liggen tussen graslanden, water en bebouwing ook andere gebieden die een hoge landschappelijke en/of natuurwaarde hebben. Het gaat hierbij om terreinen die in het bezit zijn van stichting De Bovenlanden, Staatbosbeheer en Natuurmonumenten. De opzet van het Plan de Venen is deze natuurterreinen te vergroten en/of via ecologische structuren met elkaar te verbinden. ■

Demmerikse polder, met zicht op Vinkeveen

Mijdrecht, postaal centrum 'Stellingoorlog'

door Nico Helling

VOORGESCHIEDENIS "STELLINGOORLOG"

In 1881 werd met het 'Fort bij IJmuiden' begonnen met de aanleg van "de Stelling van Amsterdam". Het doel van deze kringstelling was de bescherming van de hoofdstad Amsterdam tijdens een oorlog. Dit moest bereikt worden door een cirkel van forten en het onder water zetten, inunderen, van land. De plaatsing van de forten was zodanig dat de belangrijkste toegangswegen (weg, water en spoorlijnen) beschermd konden worden. Tevens was het mogelijk het gebied tussen de forten te beschermen met de in het fort aanwezige of daarbuiten gepositioneerde kanonnen.

Na diverse discussies werd besloten om te kiezen voor een fort met een lunet, een klein vestingwerk met twee schuine, naar buiten gerichte zijden (facen genoemd) en twee naar achter gerichte zijden (flanken) waarbij de keel open is of op eenvoudige wijze afgesloten door een borstwering of een muur met schietgaten omringd door een gracht, voorzien van een bakstenen kazerne met daarin een pantserkoepel. Hoewel de bouw van de forten met verve aangepakt werd, was niet alles gereed bij het uitbreken van de oorlog in 1914.

Tekening Lex Tempelman

In onze regio zijn er vijf forten die deel uitmaken van "de Stelling": Fort bij Uithoorn, Fort Waver-Amstel, Fort in de Botshol, en sinds het samengaan van Abcoude-

Baambrugge met de gemeente de Ronde Venen, Fort aan de Winkel en het Fort bij Abcoude. Daarnaast was er één batterij (batterijen aan het Gein) die deel uitmaakte van de Stelling. De Forten „Bij Uithoorn" en „Waver-Amstel" waren in 1911 opgeleverd; de andere forten vijf tot acht jaar eerder.

Elk fort in onze regio werd tijdens oorlogstijd bevolkt met 250 tot 350 soldaten. Die konden gebruik maken van de, per fort, wisselende bewapening (zie tabel hieronder).

Namen der forten enz.; aanduiding der hoofdbestemming van het geschut buiten de forten (z.d.f.)	Mitrailleurs							
	12 cM	10 cM	7 cM Kaze-mat	6 cM	6 cM Kaze-mat	6 cM Veld	M '90	M '08
" bij Uithoorn			4	2	2			11
" Waver-Amstel			4	2	2			10
" in den Botshol b.d.f. voor vuur op grote afstand		4		2				4
id. " nabij verdediging						16	2	
Fort aan de Winkel			4	2				4
" bij Abcoude			4	2				8

Nast het verdedigen van de toegangswegen moest ook zorg gedragen worden voor het inunderen (= land onder water zetten). Die maatregel moest weloverwogen gebeuren. Zo rond de 60 cm: te diep om te lopen of rijden, te ondiep om te varen. Ook waren diepere sloten en greppels onzichtbaar.

Sinds 1875 werden er door het Nederlandse leger jaarlijkse veldmanoeuvres gehouden. In 1907 is dat gewijzigd naar tweejaarlijkse veldmanoeuvres met in het tussenliggende jaar een stellingoefening. De meest bekende "oefening in stellingoorlog" is die van 1912 geweest. Deze werd in september 1912 gehouden in een deel van de zuidzijde van de Stelling: grofweg het deel tussen Aalsmeer en Botshol.

VERLOOP VAN DE "STELLINGOORLOG"

Op maandag 23 september 1912 om vijf uur in de ochtend vertrekt het 3e Bataljon van het 1e Regiment

uit Kamp Laren. Na een 35 km. lange mars arriveren zij om ongeveer twee uur, gadeslagen door de massaal uitgelopen bevolking, in Uithoorn. Ook het 25e Landweer-bataljon arriveert, per boot, via de Amstel uit Amsterdam. Vlug wordt ontscheept en de verdedigende stellingen ingenomen. De kwartiermakers begeven zich naar het gemeentehuis in Mijdrecht waar de stellingcommandant A.N.J. Fabius ('de Leider') gedurende de oefening verblijft.

De militairen worden behalve in de forten ook in de polders er omheen gelegerd. De soldaten die de voorposten moeten gaan bemannen, moeten dan eerst nog een kleine 10 km. lopen voordat zij hun posities in kunnen nemen. In Mijdrecht komt ter hoogte van de Kerkvaart zo'n voorpost. Het achterliggende gebied tot aan Uithoorn komt "onder water" te staan. Met eigenaren van schuren, stallen etc. zijn afspraken gemaakt voor het onderbrengen van de militairen.

De situatie om zes uur is als hierboven afgebeeld. De spoorlijn Uithoorn – Nieuwersluis bestaat dan alleen nog op papier (pas in 1915 in gebruik genomen) en moet aan gaan sluiten op de bestaande lijn Uithoorn – Aalsmeer. Het donkere (blauwe) gebied is het geïnundeerde terrein.

Aan het begin van de Mijdrechtse Zuwe, de verbindingroute tussen het fort en de voorpost langs de Kerkvaart in Mijdrecht, lagen infanteristen om de weg te verdedigen.

Het rode Oosterleger, de aanvallers, hebben de slag op Houtensche vlakte gewonnen. De blauwe 1e en 2e Divisie, de verdedigers, hebben in de nacht van 22 op 23 september de terugtocht in noordelijke richting ingezet. De Stellingcommandant beveelt daarop dat naast diverse Divisies van het 7e Regiment Infanterie ook 5 en 8 Compagnie 2de Regiment Vesting-Artillerie de verdedigende stellingen gaan versterken. Provia-

dering van de troepen gebeurt door plaatselijke bedrijven op een centraal punt. Aangezien de soldaten verspreid liggen over een groot gebied kan het gebeuren dat het eten al koud is voordat het gegeten kan worden.

Op de 24e begint de dag met een aanval van de Roden op de voorpoststellingen van het 7e Regiment. Enkele van deze posten werden teruggetrokken. De volgende dag volgt een aanval op Leimuiden, welke plaats zonder probleem wordt ingenomen. Omdat soldaten slecht oorlog voeren op een lege maag, is besloten om vanwege het grote verspreidingsgebied, per motorwagen de verstrekking van de nodige levensmiddelen te doen. Donderdag 26 september plaatst de aanvaller een aanval op Aalsmeer Kudelstaart. Omdat het gevaar bestaat dat ook Fort bij Uithoorn doelwit wordt van de aanval, wordt de voorpost bij de Kerkvaart in Mijdrecht teruggetrokken. Als laatste bedrijf van deze oefening vindt op vrijdag de 27e september een aanval plaats op Fort Uithoorn met een tegenaanval van de verdedigers richting Ter Aar. Omdat er geruchten zijn dat vanuit Mijdrecht vijandelijke troepen komen, wordt een detachement de Mijdrechtse Zuwe opgestuurd. Zij stuiten inderdaad op de vijand en een hevig vuurgevecht is het gevolg. Eind van de middag van die vrijdag is de oefening afgelopen en keren alle betrokken militairen terug naar hun kazernes.

VELDPOSTKANTOOR TIJDENS DE "STELLINGOORLOG"

Tijdens de oefening is het belangrijk dat de militairen contact met het thuisfront kunnen houden. Hiervoor wordt door de Posterijen een (tijdelijk) veldpostkantoor gevestigd. Het wordt, van 23 tot en met 27 september 1912, gehuisvest in het kantoor van de posterijen in Mijdrecht. Naast het

Foto: collectie Legermuseum Delft

gemeentehuis waarin de Stellingcommandant zijn intrek heeft genomen. Het veldpostkantoor is herkenbaar aan de zwarte vlag met witte letters 'Veldpost'.

Op 12 september 1912 vaardigt de Posterijen een dienstorder uit waarin dit besluit, met alle voorwaarden, kenbaar wordt gemaakt. Voor de oefening wordt gebruik gemaakt van het nieuwe veldpoststempel Veldpost 1. Een Typewriter langebalk stempel met in de middenbalk de datum en tijd.

De voor de deelnemers aan de Stellingoorlog bestemde post moet voorzien zijn van de voorletters en naam van de geadresseerde met het korps en onderdeel waartoe hij behoort en als plaats van bestemming "Stelling van Amsterdam".

Omdat de spoorlijnen Uithoorn – Nieuwersluis en Uithoorn – Alphen aan de Rijn alleen op papier bestaan, is de enige spoorwegverbinding met het veldpostkantoor via de lijn Amsterdam - Arnhem en

duidelijk adres in Mijdrecht of elders wordt door de reguliere post bezorgd. Alleen als die post onbestelbaar bleek, ging die alsnog via de veldpost. Vanuit het veldpostkantoor Mijdrecht gaat de post naar de diverse afdelingen waar de facteurs voor verdere distributie zorgen. Omdat de bestelling zich over een groot gebied uitstrekt is de bezorging eenmaal per dag: zo snel mogelijk na één uur 's middags.

In de krantenberichten over de oefening wordt lovend gesproken

over de inzet van negen leden van de Nederlandsche Motorrijwielvereniging, die vrijwillig de estafettedienst (bezorgen van de post te velde), op zich hebben genomen.

Het is niet alleen mogelijk om post naar de troepen te sturen maar ook vanuit het "oorlogsgebied" kan er post naar het thuisfront gestuurd worden. Daarvoor zijn op diverse plaatsen binnen het manoeuvreterrein

brievenbussen geplaatst. De van de troepen afkomstige correspondentie wordt per postauto naar het veldpostkantoor in Mijdrecht gebracht. Van daaruit wordt de post verder verzonden naar het spoorwegstation Nieuwersluis.

Het beheer van het postkantoor is in tegenstelling tot wat verwacht wordt niet in militaire handen maar opgedragen aan een adjunct inspecteur der spoorwegpostkantoren. Toegevoegd is een Commissie der Posterijen 1e klasse die op zijn beurt wordt bijgestaan door drie postbeambten.

Het is soms moeilijk om te bepalen waar bepaalde troepen zich bevinden.

In dat geval wordt een brief van plaats naar plaats gestuurd teneinde de geadresseerde te vinden. Of, als de geadresseerde zich niet bij het op de brief gemelde onderdeel bevindt, teruggestuurd naar de afzender.

Een postblad wordt op 23 september vanuit Amsterdam juist geadresseerd tussen 3 en 4 uur 's middags naar

briefkaart collectie N.F. Helling

de lijn Emmerik - Amsterdam D. Vanuit station Nieuwersluis wordt de post per wagensdienst naar Mijdrecht gebracht. Ook de postauto is als veldpost herkenbaar door de vlag aan de achterzijde.

Vanuit het veldpostkantoor wordt de post doorgestuurd naar de troepen te velde. Post voorzien van een

dhr. Vos gestuurd. Op maandag 23 september komt deze brief aan in Mijdrecht (tussen 7 en 8 uur 's avonds) en aldaar op het veldpostkantoor van een aankomststempel veldpost 1 voorzien. Blijkbaar weet de postbeambte dat het 1e Compagnie Wielrijders in Woubrugge is gedetacheerd. De brief wordt daarheen gestuurd en komt de volgende dag, 24 september daar aan: zie aankomststempel Woubrugge, onder Veldpost 1.

Dhr. Vos wordt niet gevonden en op de laatste dag van oefening wordt de brief op 27 september vanuit Woubrugge teruggestuurd naar Amsterdam. Dat de postrijen in die dagen snel werkt, getuigt het aankomststempel, ook met de datum 27 september, deels over het Veldpost 1 stempel. Het nummer 409 is het bestellersnummer van de postbode die de brief wil bezorgen. Daar krijgt hij wellicht te horen dat de heer Vos nog niet is teruggekeerd van de oefening en op 30 september wordt de brief opnieuw verstuurd. Een vertrekstempel is op de voorkant van de brief met datum 30 IX 12 te zien. Vanwege de plaatsnaam Stelling van Amsterdam wordt de brief weer naar het veldpostkantoor in Mijdrecht gestuurd. Maar...dit kantoor is aan het eind van de oefening gesloten en derhalve wordt de brief retour gestuurd naar de afzender in Amsterdam. Van de aankomst en bezorging in Amsterdam is geen afdruk te vinden maar laten we hopen dat dhr. Vos zijn brief alsnog heeft ontvangen.

Omdat op donderdag de 26e september gevreesd wordt voor een aanval van het rode Oosterleger, wordt het veldpostkantoor verplaatst van Mijdrecht naar Nes aan de Amstel, (als sub- of hulpveldpostkantoor?), in de pastorie van de R.K. - kerk. Van hieruit wordt dan de post weer verder gedistribueerd.

De hiernaast afgebeelde briefkaart is op 25 september verstuurd naar Dhr. v.d. Hek.

Aangenomen wordt dat deze naar het (hulp)veldpostkantoor in de Nes aan de Amstel is verstuurd en daar is voorzien van het Veldpost 1 stempel met datum van aankomst: 26 IX 12.

Elk fort had zijn telegrafist teneinde "de Leider" op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen van de strijd.

Een korte tijd was Mijdrecht met het tijdelijke veldpostkantoor het centrum van een oorlog. Ook al betrof het hier een oefening. ■

boven: postblad uit verzameling J.P.G. van der Meer
 onder: briefkaart uit verzameling J.P.G. van der Meer

Bronvermelding:

- Bibliotheek KNBF te Baarn, Dienstorders 212 - 219
- Leden Studiegroep Veldpost (m.n. JPG van der Meer), www.veldpost.nl, www.veldpost.info
- Hans R. Holdijk (A. Holdijk, secretariaat@veldpost.info), "200 Jaar Nederlandse Militaire Post"
- Website (www.stelling-amsterdam.nl/stelling/documenten/oefening-1912),
- "Fortmanoeuvres 1912", verslag Algemeen Handelsblad
- Het postzegelblad 1 oct 1912, "De veldpost tijdens de belegering van Amsterdam"
- P.C. Korteweg, artikel in de Philatelist (via JPG van der Meer)
- Archief Historische Vereniging "Proosdijlanden", De Ronde Venen

Samen zingen is een kunst

Honderd jaar Zang en Vriendschap

door Joop Frankenhuizen

DE AFTRAP

Die honderd jaren beginnen op 10 januari 1885 wanneer B&W van Mijdrecht een brief ontvangen waarin een aantal jongelieden vraagt om in de openbare school een lokaal voor zangoefeningen te mogen gebruiken. Zij nemen zelf vuur en licht mee en zorgen er voor dat het lokaal netjes blijft. Na instemming volgt op 15 oktober 1885 de eerste ledenvergadering en wordt de naam van de vereniging bekend. Zang en Vriendschap (Z&V), de eerste zangvereniging in Mijdrecht.

EN DAN BEGINT HET

Over de geschiedenis van Z&V tot aan de Tweede Wereldoorlog is weinig bekend. Veel detail over het reilen en zeilen is op zolders achtergebleven of vernie-

tigd en niet beschikbaar voor de geschiedvorsers. In de wel gearchiveerde gemeenteverslagen lezen we dat op 10 september 1900 een andere muziekvereniging om de hoek is komen kijken. 'Vooruitgang is ons streven', afgekort VIOS.

VIOS is een fanfarecorps, zingen doen de leden niet, dus VIOS lijkt geen echte concurrent voor Z&V. Maar dat zal een kwestie van tijd blijken te zijn, want VIOS timmert aan de weg. Het begint al in maart 1901. Een serenade ter gelegenheid van de installatie van W.L. van Tricht tot burgemeester van Mijdrecht en Wilnis. "Er werd gezellig wijn gedronken en de burgemeester stopte tien gulden in de kas", schrijft secretaris Gille trots in het eerste jaarverslag van VIOS. Z&V timmert niet aan de weg en moet het, zoals reeds

eerder vermeld, doen met een lokaal van de openbare school aan de Kerkstraat en daar zwaait hoofd-onderwijzer Klaas Querner de scepter. Een eigenzinnige man die zich al snel met Z&V gaat bemoeien. Zo stuurt hij leden die de repetities niet zo nauw nemen gewoon het lokaal uit. Dat lokaal werd in de winter 's avonds niet verwarmd en misschien speelde dat ook wel een rol.

Als dat zo is, dan moet de kachel extra worden opgestookt, maar dat kost brandstof. Reden dus om aan te kloppen bij de gemeente. Omdat de zangers zelf al petroleum voor de verlichting meebrengen, krijgt Z&V van de gemeente Mijdrecht zes gulden per jaar. Het eerste subsidieverzoek van een zangvereniging is een feit.

IN EIGEN KLEDING

Z&V komt onder leiding van Klaas Querner tot grote bloei. In de ledenvergadering van 1905 stelt hij voor de 25 gulden, die elk jaar met Koninginnedag wordt ontvangen, in de kas te storten en niet onderling te verdelen. Dit voorstel haalt het echter niet. De foto op de vorige bladzijde, uit 1910, geeft een beeld van de dirigent, de samenstelling van het koor en de koorleding in die dagen. Op woensdag 3 en donderdag 4 september 1913 viert Mijdrecht 100 jaar onafhankelijkheid. Z&V en VIOS vertolken gezamenlijk 'Vaderlandsche liederen'. In de muziektent aan het begin van Dorpsstraat klinken dan onder andere 'O schitterende kleuren van Nederlands vlag' en 'Wiens Neerlands bloed door d'aderen vloeit'.

Tot 1924 blijft Z&V in de openbare school aan de Kerkstraat repeteren. Af en toe is er een concours buitenshuis en bij het behalen van prijzen wordt dat in een kort krantenbericht gemeld.

Aan de repetities in de Openbare school komt een einde, wanneer op 14 mei 1925 aan de Dorpsstraat, rechts naast het gemeentehuis, het Nutsgebouw wordt geopend.

De vereniging vindt daar veel ruimte en een podium waar ze kan laten zien waartoe ze in staat is. In 1927 komt concurrentie om de hoek kijken. De drie jaar

opening Nutsgebouw

geleden opgerichte Chr. gemengde zangvereniging Kunst na Arbeid heeft ook het Nutsgebouw ontdekt en geeft daar haar eerste concert. In 1930 wordt het vijfenveertigjarige bestaan herdacht. Samen met VIOS wordt een optreden verzorgd, dat veel publiek trekt. "Dat moet ook wel want een zangvereniging van 45 jaar en een muziekvereniging van 30 jaar is niet niks", memoreert burgemeester Padmos. Op 12 oktober 1935 volgt het gouden jubileum. Een echte opsteker, vindt het bestuur. "Tot van ver van buiten het dorp werden er 30 bloemenmanden aangedragen", schrijft De Dorpsstem.

NA DE OORLOG

Dan wordt het geruime tijd stil rond Z&V. De Tweede Wereldoorlog is begonnen en zingen in het openbaar mag alleen als de vereniging lid is van de door de bezetter opgerichte Kultuurkamer.

Dus Z&V stopt even met zingen. Dit duurt tot 14 november 1952. Op die datum laten Z&V-voorzitter Jac. van Geijn en KNA-voorzitter W. van Walraven aan B&W weten kennis te hebben genomen van het streven van het college om het culturele leven in de gemeente Mijdrecht te bevorderen door het uitnodigen van goede orkesten.

Wilt u ons werk dan steunen door ons evenals VIOS een subsidie toe te kennen?

Op 7 januari 1953 antwoorden B&W "dat zij het van veel belang achten dat deze verenigingen zich vol liefde en toewijding de moeite getroosten te trachten een peil te bereiken dat in overeenstemming is met de belangrijke positie welke de gemeente reeds op menigerlei terrein in de noordwesthoek van de provincie Utrecht inneemt. Nu voorts VIOS jaarlijks 200 gulden krijgt en voorts een tweetal concerten door het Utrechts Stedelijk Orkest met subsidie van de gemeente kunnen worden uitgevoerd, achten wij het verantwoord aan de plaatselijke

muziekverenigingen ook een subsidie te verlenen teneinde hen in staat te stellen hun belangrijke werk nog gedegener te kunnen verrichten door met ingang

van 1953 aan elk der verenigingen jaarlijks 100 gulden toe te kennen”.

Snel daarop wordt het kinderkoor nieuw leven in geblazen. Het contributieboek met vellen blokjespapier laat zien hoe de administratie in elkaar steekt. Op elke pagina, keurig met de pen, zijn 52 kolommen gemerkt met weeknummer met daaronder de datum van betaaling. Het eerste jaar meldt 59 namen. Het tweede jaar 63. Na tien pagina's houdt de invulling op. Een ander boek is er niet.

EEN CARAVAN MOET REDDING BRENGEN

In februari 1958 bestaat Z&V 70 jaar. “Groot optreden in Nutsgebouw met 30 zangers”, meldt de Dorpsstem. Dirigent is J. Beijlevelt. Twee ereleden worden in het zonnetje gezet. Het zijn Mw. Ka Hamme-van Beek en Hr. Jac. van Geijn. Jammer dat de jeugd van toen (anno 1958) zo weinig belangstelling toont. Een tweetal boeken met notulen over de periode 1960 -1980 geeft de indruk van een nogal moeizaam voortbestaan van Z&V.

Een greep hieruit vertelt over de viering van het 75 jarig bestaan in november 1960 in het Nutsgebouw. Aanwezig zijn 45 leden onder wie voorzitter Jan Kruijt, secretaris Jan Plooi en penningmeester Reina Elenbaas. Samen met de Hoefsangers uit de Hoef laat Z&V zien waartoe ze in staat zijn. De kas is leeg. De wekelijkse oefenavonden in het Nutsgebouw trekken steeds minder zangers. Soms vijf, maar ook wel eens zeventien. Een terugloop lijkt in zicht. Februari 1961. Afscheid van De Hoefsangers. Z&V gaat weer zelfstandig zingen. In 1961 volgt de oprichting van de accordeonvereniging met dertien leden, negen accordeons, een trompet, een piano, een bas en een slagwerker. Dirigent is W. Woerdman uit Maarssen. Oktober 1961. Resultaat verenigingsjaar negatief. De 150 gulden subsidie van de gemeente en de 100 gulden aan donaties moeten dat goedmaken. Voor cadeautjes tijdens de verloting zal weer een groot aantal bedrijven worden aangeschreven. Genoemd worden Neerlandia, NV. Drogerijen Mij, L. Bras, Nemi, G. den Hertog, J. Verweij, T. Verweij, D. van de Helm, T. Korver en de gebr. Walraven. Verder moeten de jongedames in het koor tijdens de repetities wat minder met elkaar babbelen. Maart 1963. Dirigente Nora Rijkens uit Vinkeveen wil opstappen. “We zullen proberen haar te houden.” Tijdens de algemene ledenvergadering in oktober bij drukkerij Verweij wordt afgesproken een verkoopactie met pennen en Persil

emmertjes op touw te zetten en te proberen meer aandacht voor operette te krijgen, maar kerkzang? Nee.

Ondanks de successen behaald tijdens verschillende concoursen blijft het ledental alsmaar teruglopen. Dat kan zo niet langer. Er moet echt meer georganiseerd worden om centen binnen te halen. Huis aan huis- acties en tijdens zangavonden andere zangclubjes uitnodigen moeten meehelpen, zeker nu het Nutsbestuur de zaalhuur van 300 naar 400 gulden heeft opgeschroefd. In 1964 wordt geprobeerd met kaartavonden geld binnen te halen. In mei 1965 wordt voor 2600 gulden een caravan gekocht om tijdens de vakanties te verhuren. Het gevaarte staat in Dwingeloo op de camping en is betaald uit renteloze voorschotten van leden en buitenstaanders. Dan een meevaller. Duizend gulden van het Bernhardfonds. Eindelijk kan nu een strijkbas, een bassaxofoon en een studioaccordeon worden gekocht.

DAN DUIKEN PLOTSELING TWEË BOEKEN OP

HET ZWAARD VAN DAMOCLES

Oktober 1965. Viering tachtigjarig bestaan met koor- en accordeonafdeling. Het koor treedt op in klederdracht van tachtig jaar terug. Gejuich alom, alleen jammer dat er nu een soort zwaard van

Damocles boven het hoofd van de vereniging is komen hangen. Het Nutsgebouw staat namelijk op het punt

gesloten te worden. “Er moet nu iets gebeuren”, schrijft De Dorpsstem op 9 december 1965, anders is het gedaan met het verenigingsleven in Mijdrecht. Die oproep resulteert in de oprichting van de stichting Nieuw Dorpshuis. Wat blijkt dan? De Nutsspaarbank wil van het Nutsgebouw een bankgebouw maken. Eerst met een aanbouw aan de voorzijde om de bank publiek-vriendelijker te maken en vervolgens de zaal achterin

te verkopen. Dat gebeurt in 1966 voor 40 duizend gulden aan de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt. Z&V is haar huisvesting kwijt en moet op zoek naar een ander oefenlokaal. Dat wordt een lokaal in de Hervormde school.

De ledenvergadering van februari 1970 toont weer problemen met opkomst tijdens repetities. Het repertoire lijkt te zwaar en er is onenigheid over de dirigent. Sommige leden willen weg. Hetzelfde beeld toont de ledenvergadering van november 1971. Slechts 15 leden hebben de moeite genomen erbij te zijn. De penningmeester meldt weer tekorten. De dirigent moppert, hij hoort alleen maar praten over centen, maar ziet nauwelijks zangers.

De Meijert is niks, voldoet niet aan de verwachtingen en is veel te duur. Weer terug naar de school is ook niet alles. Mei 1971. Erelid Grada Rood v/d Held en werkend lid Jac. van IJperen zijn overleden. Het oudste notulenboek dat Jan Plooi in bezit heeft dateert van 16 okt 1934. Daarin komen beide namen al voor. Op 2 maart 1937 werd Jac. van IJperen in het bestuur gekozen. Hij bleef 37 jaar lid. Jan Plooi kreeg toen maar een stem. Februari 1973. Groot carnavalsfeest in De Meijert. 6000 loten voor 1 gulden per stuk moeten de kosten dekken. November 1973. Het gaat iets beter. Er zijn nog 30 leden en in kas zit 1000 gulden. In november 1974 wordt Jan Plooi weggestemd als bestuurslid. Zijn secretariaat gaat over naar dhr. J. Merks.

HET EINDE

Op 11 oktober 1975 viert Z&V in de Meijert het 90-jaar bestaan. Overgebleven is een fotoboek met 68 foto's zonder vermelding wie al die personen voorstellen. In november 1979 zijn er nog drie bestuursleden over en worden er pogingen gedaan nog een paar keer op te treden. De laatste notulen dateren van maart 1981 en staan op een los velletje. Het gaat om de jaarvergadering gehouden op 12 maart 1981. Aanwezig zijn twaalf leden. Voorzitter Kruijt opent. Penningmeester Stoud meldt 1566 gulden in kas, maar daar moet de huur van het schoollokaal nog van af. Oud-bestuurslid Jan Plooi blijkt op 22 januari 1981 te zijn overleden. K. Elenbaas treedt op als waarnemend secretaris. Het oude bestuur blijft nog een jaartje zitten, meldt het verslag.

Daarna houdt elke berichtgeving op. Resteren enkele oud-leden te raadplegen, Zo herinnert Corrie Meijer zich nog goed hoe ze in 1966 bij Z&V kwam. Zij bleef

daar zingen tot 1985. Dat jaar blijkt het ledenbestand zodanig teruggelopen dat er echt maatregelen moeten worden getroffen. Voorzitter Jan Kruijt en Rikkie Kruijt stellen de overgebleven leden de vraag hoe verder. "Verandering van spijs doet eten", krijgt hij te horen. Dat gezegde wordt ingevuld met: "Z&V opheffen en nieuw koor stichten". Dat gebeurt in 1986 met de op-richting van het Romkoor maar dan met operette en musicals en Jozef van Gestel als eerste dirigent. Het blijkt heel moeilijk om nadere informatie omtrent Z&V te vergaren.

Via-via krijgen we dan de namen van een tweetal, dat bij Z&V gezongen zouden hebben. Zij zouden wonen in zorgcentrum De Kom. Maar op de brievenbussen en de belknoppen geen van beide namen. Toevallig komt een medewerker binnen, die de bewonerslijst laat zien. Geen succes. De grote vraag is namelijk staan dames in De Kom ingeschreven met hun meisjesnaam of met hun mansnaam en zijn de beginletters van de

naam waarmee ze worden aangesproken dezelfde als die waarmee ze geregistreerd zijn.

DE VERENIGING

ZIT IN EEN IMPASSE

HERINNERINGEN

Het toeval komt ons dan te hulp.

Een van genoemde dames hoort ons gesprek. Ze is 93, kent Z&V van vroeger, maar herinnert zich niks meer. Ga eens praten met mevrouw Balder, die weet nogal wat. Dat gebeurt. Haasje Balder is geboren in 1922.

Zeer goed geheugen en vlotte babbel. Oudste van vijf kinderen. Ging, 10 jaar oud, op aandringen van familielid zingen bij het kinderkoor en toen ze zestien werd, bij het grote koor. Rond 1970 stopte ze er mee. Het overlijden van haar ouders en het gedoe dat toen binnen Z&V plaatsvond, gaf de doorslag.

Zij herinnert zich nog goed haar kinderjaren. Zat bij mijnheer Vaags in de klas. Die had op school vier klassen onder zich en speelde zelf viool. Dirigent in het koor was mijnheer Huisman. Die woonde in Amsterdam en kwam soms op de fiets naar Mijdrecht.

Dit zijn de leden van de zangvereniging „Zang en Vriendschap” rond 1933. Bovenste rij: mevrouw G. L. van Beek, A. Frijn, J. T. Verboom, F. van der Gronde, N. van Yperen, H. Broerse, A. van der Helm, R. Boer. Hiervoor: H. Spijker, P. J. Posdijk, onbekend, K. van Beek, C. Broerse, A. Vlug, A. Broerse, mevrouw 't Hart, onbekend, J. Kranenburg, H. Meyer Pdr., J. van Geijn, T. Meyer, H.

Kroese, drie onbekenden, J. Plooi en L. Immerzeel. Daarvoor: J. van der Bijl, J. J. van der Helm, J. van Geijn, directeur Huisman, J. Frijn, P. Dees, S. Bos en mevrouw P. J. Posdijk. Vooraan: G. van der Helm, mevrouw L. Immerzeel, N. Kranenburg, G. Broerse, mevrouw Frijn en mevrouw G. Bous.

De zangstukjes waren vrolijke stukjes, operettetjes zoals Repelsteeltje. “Bedenk het wel, bedenk het goed. Het is de naam, de naam die het wonder doet. Alleen wat niemand weet...”, zingt ze dan. Juffrouw Frein was leidster van vaak wel 30 kinderen. De oefeningen waren elke dinsdagavond van 6 tot 7 in het Nutsgebouw. Voorzitter Jac. (Ko) van Geijn was er toen al. Het waren, wat zij noemt, voornamelijk zedige liederen die het grote koor naar buiten bracht met eens per jaar een optreden in het Nutsgebouw. Huisman was tot aan de Tweede Wereldoorlog dirigent van Z&V. Tijdens de oorlogsjaren lag alles stil. Het bombardement in mei 1940 is haar nog goed bijgebleven. Kennelijk was Schiphol bedoeld, maar veel bommen vielen rond Waverveen in de polder waar zij toen woonde. Overal herrie en inslagen. Na de oorlog kwam J.A. (Jos) ten Velde, organist, dirigent en moderner muziek. Maar ook veel Strauss en Bach, Toen Van Geijn er mee stopte kwam Jan Kruijt. Rond 1970 was er zoveel gerommel tussen bestuur en dirigent dat veel

zangers opzegden. Ook Haasje Balder. Jan Plooi was in die tijd, naast bestuurslid ook zanger en zat ook in het bestuur van KNA. Hij had een hoge harde tenorstem en was iemand die zich liet gelden. Maar welke Jan Plooi dat was, weet ze niet meer.

OPROEP

Om af te sluiten een oproep aan de secretarissen van Rondeveense verenigingen.

Bovenstaand verhaal laat het belang zien van bewaard archiefmateriaal bij een terugblik in de tijd. Is dat er niet, dan zijn de lezers afhankelijk van wat oud-leden en misschien anderen zich nog van uw vereniging herinneren.

Daarom deze opwekking. Let er op dat uw materiaal wordt overgedragen aan uw opvolger.

Zo niet, denk dan eens aan de historische vereniging De Proosdijlanden. Pas dan kan er echt over het verleden van het verenigingsleven in De Ronde Venen worden geschreven. ■

LET ER OP DAT UW
MATERIAAL WORDT
OVERGEDRAGEN AAN UW
OPVOLGER

In gesprek met Fred de Wit

De Rode draad van Fred de Wit

door Bob Bouwhuis

Fred kan gerust gezien worden als de nestor van de historische vereniging. Al dertig jaar schrijft hij historische artikelen voor de Proosdijkoerier en de plaatselijke pers.

Hij is geboren in 1926 in Amsterdam en werd op de HBS geïnspireerd door een bevoegen leraar geschiedenis. In 1945 kreeg hij zijn diploma en daarna begon hij met een stamboomonderzoek naar de achtergronden en de geschiedenis van zijn eigen familie. Tegelijkertijd raakte Nederland in een strijd verwickeld met de vrijheidsstrijders in Nederlands-Indië, die het uitroepen van de republiek Indonesië nastreefden. Jonge mannen van zijn leeftijd werden gemobiliseerd en opgeroepen voor de strijd in het toenmalige Nederlands-Indië. Ook Fred werd opgeroepen voor de militaire dienst gedurende drie jaar, maar hij werd niet uitgezonden naar de verre Oost. In Den Haag was hij als dienstplichtige werkzaam op het ministerie van Oorlog.

Zijn stamboomonderzoek is hij blijven doen. Zo ontdekte hij dat de oorspronkelijke naam van zijn familie Witte was en dat zij ooit uit Duitsland kwamen, ten tijde van de 80-jarige oorlog. Zijn voorouders raakten in goeden doen in Amsterdam en werden eigenaren van verschillende huizen in onze hoofdstad.

Na de drie jaar dienst stond Fred voor de keuze: of verder studeren aan de universiteit in het vak geschiedenis, dat inmiddels zijn grote passie was, of een inkomen verwerven en dus werk te zoeken. Gezien de

TOCH BLEEF OOK DE BELANGSTELLING VOOR GESCHIEDENIS KRIEBELEN

Fred de Wit

omstandigheden van die tijd was dit laatste het meest aantrekkelijk. Zeker omdat hij na de drie jaar dienstplicht al weer wat ouder was geworden.

Hij ging in de handel, trouwde en was al gauw vader van een dochter. Door een ingewikkelde woningruil kon hij een woning in Mijdrecht krijgen en daar werd hij vertegenwoordiger voor een handelsbedrijf in porselein, aardewerk, glas en kristal. Dat werk heeft hij tot zijn zestigste met veel plezier en inzet gedaan.

Enmaal in Mijdrecht werd Fred al snel gevraagd voorzitter te worden van de gymnastiekvereniging Patheo.

Toch bleef ook de belangstelling voor geschiedenis kriebelen en hij raakte al gauw geïnteresseerd in de achtergronden en de geschiedenis van het dorp.

Op initiatief van de toenmalige burgemeester Haitsma werd, in verband met het 900-jarig bestaan van het dorp Mijdrecht,

onderzocht of er een mogelijkheid was tot het stichten van een historische vereniging. Inderdaad is toen

door enkele actieve burgers besloten de historische vereniging De Proosdijlanden op te richten. Fred was een van de initiatiefnemers. Daarnaast besloten de winkeliers om een eigen weekblad op te richten voor advertenties en nieuws uit het eigen dorp. Fred werd gevraagd om in die krant artikelen te schrijven over de geschiedenis van Mijdrecht. De aanzet naar de latere Proosdijkoerier was daarmee een feit.

Inmiddels was Fred raadslid geworden in de periode van 1974 tot 1982. Eerst als KVP'er en later, na de fusie met andere christelijke partijen, ook als raadslid voor het CDA.

In de loop van de zestiger jaren werd het plaatselijke Nutsgebouw in Mijdrecht verkocht aan de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt, waardoor diverse verenigingen, waaronder een zang-, toneel- en diverse andere verenigingen, geen gebruik meer konden maken van de daarin aanwezige zaal.

Men ging dus op zoek naar een nieuw gebouw voor die verenigingen. In diezelfde periode leefden er ook initiatieven vanuit de kerkelijke gemeenschappen, daar de kerken ook zaalruimte nodig hadden voor activiteiten van de eigen kerkgemeenschappen.

Om die redenen werd er een bestuur gevormd, waarin ook Fred zitting had, dat als doel had een eigen dorps huis op te richten. Door allerlei plaatselijke acties en met medewerking van diverse verenigingen, provinciale en gemeentelijke besturen kwamen er landelijke en gemeentelijke subsidiegelden beschikbaar. Ook het plaatselijke bedrijfsleven ondersteunde dit initiatief. In 1971 kon het gebouw worden geopend. Het kreeg de naam 'De Meijert'.

Maar de geschiedenis blijft Fred fascineren en dit begint als een rode draad door zijn leven te lopen.

DE GESCHIEDENIS BLIJFT FRED FASCINEREN

Zo ontdekte hij bijvoorbeeld dat de kerktorens vanuit het verleden altijd door de overheid betaald en onderhouden werden. Dat was het gevolg van een wettelijke regeling, die Napoleon ooit had vastgesteld. Ook heeft hij Gozewijn van Aemstel, naar wie een straatnaam genoemd is in Mijdrecht, ontmaskerd. Er is hier name-

lijk sprake van een persoonsverwisseling. Deze Gozewijn heette in werkelijkheid Gozewijn van Randerode en die bewuste van Aemstel heette

Jan. Ook de Borsaliastraat is qua naamgeving bij Fred door de mand gevallen. Die zou volgens Fred eigenlijk de Johan Nijssstraat moeten heten. Er is blijkbaar werk aan de winkel voor de straatnamencommissie.

Fred is ook nog bestuurslid geweest van de woningbouwvereniging Sint Johannes de Doper. Deze vereniging beleefde diverse fusies met andere woningbouwverenigingen en is uiteindelijk opgegaan in Groen

West, inmiddels een regionale woningbouwvereniging. Fred heeft deze ontwikkelingen overigens met lede ogen aangezien, daar hij van mening is dat de afstand tussen de woningbouwvereniging en de bewoners te groot is geworden.

Als ik ten slotte vraag waar Fred, naast alles wat hij voor de gemeenschap heeft betekend, het meest trots op is, hoeft hij niet lang na te denken.

Hij heeft in 2013 een speciaal nummer van de Proosdijkoerier bewerkt, dat gaat over de geschiedenis van het Rooms-Katholiek onderwijs in Mijdrecht en Wilnis. Nu is hij bezig met een verhaal over de

proosten, die over dit gebied geregeerd hebben.

Het blijft Fred's passie, hij is een man van de geschiedenis. Het is maar goed dat hij destijds in Mijdrecht is neergestreken. Want aan hem danken wij zijn grote bijdrage aan geschiedkundig onderzoek naar het ontstaan van deze mooie streek. ■

In gesprek met Herman van Soest

Wilnis tijdens de Tweede Wereldoorlog

door Piet van Buul

Met de klap van een neergestorte Duitse Dornier 17 bommenwerper werd in Wilnis op 10 mei 1940 de oorlogsdreiging opeens harde realiteit. Het toestel was boven de Kagerplassen geraakt en kwam in de buurt van het station van Wilnis in een weiland terecht. De bemanning had het vliegtuig al verlaten en werd in de omgeving van Noorden door Nederlandse militairen opgepakt en naar Woerden gebracht. Voor Herman van Soest, alom gerespecteerd kenner van de historie van Wilnis, markeert dit het begin van de oorlog.

Wilnis is van oudsher een plattelandsgemeente zoals er zo veel zijn in Nederland. De bevolking is overwegend protestants-christelijk. Wilnis is vooral een agrarisch dorp. "Een kleine gemeenschap, waar iedereen elkaar kent en waar men elkaar op zondag in de kerk trof. Ogenscheinlijk veranderde er in het begin van de oorlog nog niet zoveel," herinnert Herman zich. "Maar na verloop van tijd werd wel duidelijk dat er dorpsgenoten waren, die zich achter de bezetter schaalden en lid werden van de NSB, de Nationaal Socialistische Beweging." Leden van deze partij werden na verloop van tijd naar voren geschoven om het bestuur van provincies, steden en dorpen over te nemen. Zo ook in Wilnis. Herman: "Wij hadden al heel wat jaren, samen met de toenmalige gemeente Mijdrecht dezelfde burgemeester in de persoon van Iman Padmos. In april 1943 werd burgemeester Padmos

door de bezetter opzij geschoven en vervangen door de NSB-er H.J. Doude van Troostwijk." Doude van Troostwijk was al ruim voor het uitbreken van de oorlog lid van de NSB. Na de oorlog werd hij ontslagen en tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld. In Wilnis kwam burgemeester Padmos weer terug.

EEN TIJD VAN SCHAARSTE

Al voordat de oorlog uitbrak was er als gevolg van de beurskrach van 1929 een wereldwijde recessie ontstaan, die gepaard ging met veel armoede en schaarste. De werkloosheid was enorm en tal van gebruiksartikelen en consumptiegoederen waren niet of nauwelijks te krijgen. Herman: "Om de schaarse goederen zo eerlijk mogelijk te verdelen kregen de mensen distributiekaarten. Met de bonnen kon men boter en olie kopen. In april 1940 kwamen ook melk, brood en textiel 'op de bon'. De Duitsers hebben dit systeem overgenomen en verder uitgebreid. De voedselbonnen waren in die tijd van levensbelang. Iedereen kreeg een hoeveelheid voedselbonnen afhan-

Wanneer gingen welke goederen op de bon

Juni 1940	Brood, bloem, koffie, thee, textiel, schoenen
Juli 1940	Drankwaren, boter, margarine, zijvetten
Augustus 1940	Zeepe
September 1940	Vlees en vleeswaren
Oktober 1940	Kaas
November 1940	Eieren, koek, gebak, aardewerk, glazen voorwerpen, elektrische artikelen
Januari 1941	Suikers
April 1941	Melk en aardappelen
Juli 1941	Lam en puree
November 1941	Cacao en cacao-producten
Mei 1942	Tabakproducten en versaperingen
September 1942	Tafelmelk
December 1942	Appelen en zeldzaamheden
Mei 1943	Alle surrogaten
Augustus 1943	Groenten en fruit
September 1943	Alle huishoudelijke gebruikvoorwerpen
Juli 1944	Alle soorten vis

kelijk van de omvang van het gezin," vertelt Herman. "Daar kon men maar net mee rondkomen. Toen er na verloop van tijd steeds meer onderduikers kwamen, die ook allemaal moesten eten, ontstond er al snel een tekort aan bonnen. Legendarisch is het verhaal van Tinus Brouwer, die midden in het dorp een varken verborgen hield. Toen Tinus zijn portefeuille in het hok liet vallen, at het beest die portefeuille meteen op inclusief de bonnen die erin zaten. Die bonnen waren zo belangrijk dat het varken snel geslacht moest worden om de bonnen te kunnen redden."

DE LANDBOUW

De boeren in Wilnis waren in die tijd voornamelijk veehouders. "Naarmate het voedseltekort toenam werden boeren verplicht om gedeelten van hun land vrij te maken voor het verbouwen van graan en groenten," vertelt Herman. "We hebben hier over het algemeen waardeloze grond voor de landbouw. Daarom werden de stukken grond bij toerbeurt weer met iets anders beplant, zodat er een zo goed mogelijke opbrengst werd verkregen. Tijdens de laatste oorlogsjaren en zeker in de hongerwinter kwamen veel mensen uit de grote steden hier naar toe om voedsel te zoeken."

ONDERDUIKERS

Aanvankelijk werd er ook in Wilnis min of meer laconiek gereageerd op het feit dat dorpsgenoten naar Duitsland moesten. "We wisten niet beter of men moest daar een tijdje in fabrieken werken en dan weer naar huis komen. Hoewel we hier in Wilnis geen Joodse dorpsgenoten hadden, dachten we toen dat ook de Joden op transport gingen om er te gaan werken. Toen geleidelijk duidelijk werd wat er werkelijk gebeurde, nam het aantal mensen dat zich aan uitzending naar Duitsland wilde onttrekken ook toe. We kregen hier ook Joodse landgenoten die zich voor de Duitsers wilden verbergen. Het meest bekend is het verhaal van Ester Spruit-Duits. Zij kwam in Wilnis terecht en verbleef hier onder de naam Gerda Bouwman. Ze verbleef als 'logeetje uit Suriname' bij de familie Lakerveld, de koster van de NH kerk. Later is ze als huishoudster bij Dominee Brouwer op de pastorie gaan wonen. Ze heeft als enige van haar familie de oorlog overleefd. In de loop van de tijd zijn er nog meer Joodse families in Wilnis en Mijdrecht ondergebracht."

Op zeker moment kreeg de familie Van Soest ook zelf met onderduikers te maken, toen familie van moeders kant in de problemen dreigde te komen. "Een broer van mijn moeder was gemeentesecretaris in Berkel en Rodenrijs," vertelt Herman. "Hij wilde niet langer

met de bezetters samen werken en zocht een goed heenkomen. Ook familie uit Arnhem kwam zo in Wilnis terecht. Uiteindelijk hebben we zo'n stuk of tien familieleden hier onder kunnen brengen."

Bij het onderbrengen van onderduikers deden zich twee belangrijke problemen voor.

Allereerst was er de vraag naar betrouwbare adressen. In Wilnis viel dat nog mee. Er was een verzetsgroep onder leiding van Abraham van Vliet, die daar een belangrijke rol bij speelde. Omdat men er in slaagde de meeste onderduikers vrij vlot onderdak te bieden kwamen er ook steeds meer verzoeken van de landelijke organisatie. In de drukste periode waren er meer dan tweehonderd onderduikers. Het tweede probleem was lastiger op te lossen. Al die mensen moesten ook eten en drinken. En voor hen waren er geen bonnen. Die moesten dus worden nagemaakt, maar dat kostte geld. Nadat verzetsman Abraham van Vliet dit probleem aan een aantal Wilnissers had voorgelegd, kwam er al snel een giftenstroom op gang. Dat liep uiteindelijk op tot vele duizenden guldens, waardoor dat financieringsprobleem was opgelost.

ABRAHAM VAN VLIET

Een belangrijke rol in het verzet in Wilnis speelde Abraham van Vliet. Abraham had een mandenmakerij in het dorpscentrum. Hij vond de houding van de bevolking aanvankelijk veel te gelaten en te laks. Hij adviseerde dorpsgenoten niet naar Duitsland te gaan om er als arbeider in de oorlogsindustrie te gaan werken, maar onder te duiken. Om de onderduikers te eten te geven waren extra voedselbonnen nodig. Die werden vaak illegaal nagemaakt. Tevens beraamde men plannen om het distributiekantoor te overvallen. Na een paar mislukte pogingen lukte het op zeker moment om een flinke voorraad binnen te halen. De bonnen werden verstopt onder de vloer van de kerk in Wilnis. Weinig gelovigen zullen in die tijd geweten hebben wat er in het godshuis onder de vloer verborgen was. En dat is maar goed ook," aldus Herman. "Het verzet speelde ook een belangrijke rol bij de regelmatige wapendroppings in de periode 1944/1945.

"HET VARKEN WAS GESLACHT EN DE MEESTE VOEDSELBONNEN WAREN NOG BRUIKBAAR"

De wapens werden in cilinders verstopt en door geallieerde vliegtuigen afgeworpen. De mensen van het verzet waren op de hoogte van tijd en plaats. Zij vermelden de wapens die dan snel werden afgevoerd."

Onderduikers moesten af en toe naar een ander adres omdat verraad dreigde. Abraham van Vliet en zijn groep kregen veel medewerking van boeren die onderduikplekken beschikbaar hadden. Zelf verborg hij mensen in een oude auto die hij in zijn eigen schuur onder het hooi verstopt had. Maar ook mensen als de dorpsarts of zelfs politieman Van Splunder waren heel behulpzaam. Een belangrijke taak voor het verzet was ook het verspreiden van nieuws door middel van illegale bladen zoals 'De Luistervink'. Die lagen dan meestal op bepaalde plekken, waar ze door vrijwilligers werden opgehaald en verspreid."

Op enig moment kreeg de verzetsgroep uit Wilnis het verzoek om een schip op te blazen in Uithoorn. Herman: "Dat schip was geladen met munitie en het was de bedoeling dat het schip, met lading en al vernietigd zou worden. Dat was nogal een drastische ingreep. De kans dat de verzetsleden die de operatie moesten uitvoeren het er levend van af zouden brengen, was niet groot. In feite was het een soort zelfmoordcommando. De gevolgen voor Uithoorn en verre omgeving zouden ook enorm zijn wanneer zo'n schip zou ontploffen. Uiteindelijk is de actie niet doorgegaan en achteraf gezien was dat maar beter ook," zegt Herman. Er waren in die tijd tal van mogelijkheden om verzet te plegen. De familie van Soest was al sinds 1880 beheerder van het postkantoor in Wilnis. "Op zeker moment moest mijn vader afdrukken van een rede van Hitler in het dorp verspreiden. Daar had hij uiteraard niet veel zin in. Hij besloot om de verspreiding van de pamfletten te beperken tot de adressen waar NSB'ers woonden. De overblijvende exemplaren heeft hij vervolgens verbrand. Zo zijn er talloze kleine voorvallen, waaruit blijkt dat dorpsgenoten vaak op kleine schaal probeerden het

gezag van de bezetter te ondermijnen. Het was lang niet iedereen gegeven de held uit te hangen en dat was ook niet nodig. Lijdzaam verzet kan ook heel effectief zijn.

**"JE HOEFT NIET ALTIJD
DE HELD UIT TE HANGEN.
LIJDZAAM VERZET KAN
OOK HEEL EFFECTIEF ZIJN"**

(HERMAN VAN SOEST)

Men had vaak de verantwoordelijkheid voor een gezin," zegt Herman. Voor een aantal mensen uit het verzet ging dit allemaal niet ver genoeg. Er werden knokploegen gevormd die mee gingen doen aan verzetsdaden, overvallen en sabotageacties. Tegen het eind van de oorlog werden wegen vernield en bruggen onklaar gemaakt om troepenverplaatsingen van de Duitsers te verhinderen.

EVACUEES

Doordat bekend werd dat men in Wilnis nogal creatief was in het opvangen van mensen en in het verstrekken van voedsel werden steeds meer vluchtelingen en evacuees naar Wilnis doorgestuurd. Een van de opmerkelijkste gebeurtenissen was de komst van grote groepen vluchtelingen uit Rotterdam, die in Hilversum uit een transport naar Duitsland waren ontsnapt. Ze konden niet in Hilversum blijven omdat daar onvoldoende voedsel was. Ze werden lopend naar Rotterdam teruggestuurd. In groepen van vaak meer dan twintig man kwamen ze in Wilnis aan. Ze hadden het koud en hadden honger. Bij Van Vliet en bij Walderveen werden

**"DE VLUCHTELINGEN VIELEN
GRETIG OP DE VERSTREKTE
MAALTIJD AAN, ZONDER
VOORAF TE BIDDEN."**

(ABRAHAM VAN VLIET)

grote pannen met aardappels, boerenkool of witte bonen gekookt, waar de vluchtelingen gretig op aanvielen, aldus Van Vliet.

Hij vond het wel vreemd dat er maar weinigen waren die met eerbied baden en dankten voor de maaltijd. Vanuit Wilnis werden de vluchtelingen met wat geld en wat tabak en met een getekende reisroute naar Rotterdam gestuurd. Achteraf is gebleken dat

de meesten daar veilig zijn aangekomen, rapporteert Van Vliet.

Tegen het einde van de oorlog, en met name gedurende de hongerwinter kwamen er steeds meer evacuees uit allerlei delen van het land naar Wilnis, Vinkeveen en Mijdrecht. In Wilnis werden ze door de verzetsgroep en met medewerking van veel dorpsge-

noten zo goed mogelijk opgevangen. Veel evacuees uit Noord-Limburg en uit de Betuwe zijn in deze omgeving opgevangen. In totaal zijn er in Mijdrecht ongeveer 690 en in Wilnis zo'n 760 vluchtelingen ondergebracht.

DE VICKERS WELLINGTON STORT NEER

Terwijl de bevolking zich gedurende de oorlogsjaren zo goed en zo kwaad als het ging staande hield en zich verzette tegen de overheersing, voerde de geallieerde luchtmacht voortdurend bombardementsvluchten uit op Duitse doelen. "De regelmatig overvliegende toestellen waren inmiddels een vertrouwd geluid," vertelt Herman. "Totdat het in de nacht van 4 op 5 mei 1943 goed mis ging. Een Vickers Wellington werd op de weg terug naar de thuisbasis, na een bombardementsvlucht op Dortmund, neergehaald en kwam in een weiland langs de Mijdrechtse Dwarsweg terecht. Twee van de vijf bemanningsleden verdwenen met de wrakstukken in de Wilnise veengrond. Na jarenlange discussie is in 2002 het vliegtuig alsnog geborgen en hebben de gesneuvelde bemanningsleden een ereplaats gekregen op de begraafplaats bij de NH kerk in Wilnis. "Ook hier was ik kort na de crash ter plekke," vertelt Herman, die zich jaren later met een aantal anderen heeft ingezet voor de berging van het toestel en voor een waardige laatste rustplaats voor de omgekomen vliegeniers.

Bronnen:

- Interview met Herman van Soest Sr. Uit Wilnis
- "Wilnis: over Vroeger en Nu." De geschiedenis van Wilnis in woord en beeld onder de redactie van A. Veenstra, Floor Groenendijk sr. en Herman van Soest sr. Uitgave 1999.
- Twee parochies verenigd in Driehuis. Uitgave Stichting Proosdijer Publicaties. Redactie drs. P.J.J.M. van Wees. Uitgave 2000.
- "Wonderlijk door God bewaard", Oorlogsherinneringen van verzetsman Abraham van Vliet te Wilnis. Mei 1955.
- Aanvullende info via Internet en Wikipedia.

De Duitse Wehrmacht is begonnen met het inlaten van water op 13 april 1944. De inundatie was een feit.

INUNDATIE

Voorafgaande aan de Eerste Wereldoorlog zijn rond Amsterdam een groot aantal forten gebouwd. De Stelling van Amsterdam is echter nooit gebruikt en in zijn opzet achterhaald. Toch hebben de Duitsers het middel van de inundatie in 1944 ingezet. Op 13 april 1944 werd de bemaling van de polders stopgezet en werd er water in de polders gelaten. Daarmee was de inundatie een feit. Om te voorkomen dat men de gemalen toch nog aan zou zetten werden de assen uit de pompen verwijderd. De inundatie heeft wel voor de nodige overlast gezorgd maar heeft het verloop van de oorlog waarschijnlijk nauwelijks beïnvloed.

BLIJVEN GEDENKEN

Herman van Soest vindt het belangrijk dat de oorlog herdacht blijft worden. Hoewel we dagelijks allerlei oorlogsgeweld uit alle delen van de wereld krijgen voorgeschoteld, is het belangrijk dat we ons blijven realiseren wat oorlog betekent, zeker voor de gewone burgers. Herman heeft heel veel materiaal, documenten en foto's over de geschiedenis van Wilnis, en dus ook uit de periode van de Tweede Wereldoorlog, verzameld. Hij kan er boeiend over vertellen en doet dat met veel plezier. Om de vijf jaar organiseert hij een tentoonstelling. ■

AV-november

Op 18 november volgt na de algemene vergadering een lezing door dhr. Ton Smit:

“DE AMSTEL IS VAN ALLE TIJDEN”

Het verhaal begint in de tijd dat westelijk Nederland een moerasgebied was achter de duinen. De Zuiderzee was toen een binnenmeer. De Amstel, het IJ, de Vecht en andere veenrivieren ontstonden enkele duizenden jaren geleden. Rond het jaar 1200 werden dijken aangelegd en bij de monding van de Amstel kwam een dam.

We volgen de Amstel aan de hand van de geschiedenis. Vooral in de stad Amsterdam is veel veranderd doordat Damrak en Rokin zijn gedempt. Buiten de stad is nog veel mooi landelijk gebied met plaatsen die herinneren aan hoe het vroeger was. Turfwinning, prachtige buitenhuizen enzovoort.

**WE NODIGEN U HIERBIJ UIT VOOR ONZE LEDENVERGADERING.
DIE ZAL WORDEN GEHOUDEN OP DINSDAG 18 NOVEMBER 2014 IN HET HERV. VERENIGINGSGEBOUW,
HERENWEG 205 TE VINKEVEEN. AANVANG 20.00 UUR**

AGENDA

1. Opening door de heer J. Meulstee, voorzitter.
2. Verslag van de ledenvergadering van april 2014.
Dit verslag is in te zien via onze website
3. a. Bespreking beleid.
b. Verslag van activiteiten.
c. Voorstellen activiteiten 2015.
De diverse stukken zijn eveneens in te zien via onze website, deelpagina 'bestuur'.
4. Bestuursverkiezing
5. Bespreking en vaststellen van de begroting 2015
De financiële stukken leggen wij ter vergadering ter inzage.
Mocht u vooraf inzage willen in de begroting voor 2015 dan kunt u contact opnemen met onze penningmeester, dhr. J. van Breukelen.
6. Rondvraag, sluiting en pauze.

Na de pauze volgt de lezing van de heer Ton Smit over de Amstel

De Amstel vanuit het Noorden, met Nes a.d. Amstel en op de achtergrond Uithoorn

Weggooien kan altijd nog...

Binnen onze vereniging is een aantal vrijwilligers al enkele jaren bezig met het verzamelen en veilig stellen van historisch materiaal. Het materiaal wordt bewaard en of gedigitaliseerd zodat we dit veilig en geordend op kunnen bergen in onze oudheidkamer, bibliotheek of beeldbank. Dit alles opdat anderen, die erin geïnteresseerd zijn, het later nog eens kunnen raadplegen.

De jaarlijkse grote schoonmaak is wellicht enigszins op zijn retour, maar het opruimen van zolders daarentegen is nog regelmatig aan de orde. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een verbouwing of na het wegvallen van dierbaren. Daarom doen wij een oproep om vooral niets weg te gooien, wanneer het gaat om historisch gedachtengoed uit De Ronde Venen. Dus bent u in een dergelijke situatie, neem dan alstublieft contact met ons op als het gaat om

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden', geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Redactie

Dhr. Piet Grundmann
Dhr. Jan Rouwenhorst

Redactieadres

Dhr. Jaap Meulstee,
Adres: Conincksmeer 5, 3645 WG Vinkeveen
E-mail: meuls63@planet.nl

Vormgeving

Peploen
Website: www.peploen.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis
Website: www.drukkerijavanti.nl

Voorzitter

Dhr. Jaap Meulstee,
E-mail: meuls63@planet.nl

Secretaris, excursies en lezingen

Mw. Marie-José van Eijk-van Bunningen,
Adres: Raadhuisplein 22, 3641 EE Mijdrecht,
Telefoon: 0297 – 281835
E-mail: m.j.vaneijk@casema.nl

Penningmeester

Dhr. Jan van Breukelen
E-mail: jm.vanbreukelen@xs4all.nl

PR en documentatie

Dhr. Co Oudshoorn
E-mail: co.oudshoorn@planet.nl

Algemeen adjunct

Dhr. Hans van Zwieten
E-mail: ha911@live.nl

Monumenten, archeologie,

Dhr. Jan Winkel
E-mail: janwinkel1958@yahoo.nl

Heemkunde

Dhr. Harry Hoefkens,
E-mail: h.m.hoefkens@kpnplanet.nl

Genealogie

Dhr. Hans van Dreumel,
E-mail: h.v.dreumel@gmail.com

Ledenadministratie

Mw. Marjon van Vliet
Adres: Waverveensepad 8, 3645 CM Vinkeveen
Telefoon: 0297 – 264095
E-mail: administratie@proosdijlanden.nl
Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Postadres vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis
Bankrekeningnummer NL89 RABO 0369 6185 05

Website: www.proosdijlanden.nl

E-mail: info@proosdijlanden.nl

Contributie: €17,50 per jaar

Losse exemplaren van de Proosdijkoerier € 4,90 per stuk

Oplage: Circa 1100

- Oude akten, familiebescheiden, paperassen, folders, oude prenten, programmaboekjes of gedenkboeken, historische lokale kranten, tijdschriften of een vergeeld oud verenigingsarchiefje.
- Maar ook materiaal zoals foto's, Ansichtkaarten, dia's, misschien wel oude films of prenten en plattegronden of regionaal interessante voorwerpen of kunststukken.
- Of bent u in het bezit van een stamboomoverzicht van een familiegenealogie, dan willen wij dit graag weten om dit in bruikleen te mogen kopiëren of te scannen.

De Historische vereniging De Proosdijlanden is per email bereikbaar via info@proosdijlanden.nl of telefonisch via 0297 284521 (Harry Hoefkens).

Wij maken graag een afspraak met u om te overleggen op welke manier wij het materiaal in ontvangst kunnen nemen of bij u af mogen komen halen. Alvast heel hartelijk dank voor uw reactie in welke vorm dan ook.

Nieuwe leden

S. Bource	Mijdrecht
A. in 't Veld	Mijdrecht
L. Meijer	Wilnis
J.G. Outshoorn	Mijdrecht
J. Beeker	Mijdrecht

Ook lid worden?

Bel dan naar 0297 - 264095 of stuur een e-mail naar administratie@proosdijlanden.nl

"U gaat uw lidmaatschap van de Historische Vereniging De Proosdijlanden aan voor onbepaalde tijd en dat lidmaatschap wordt telkens automatisch voor een jaar verlengd. Daar hoeft u niets voor te doen. U kunt uw lidmaatschap opzeggen uiterlijk vier weken voor het begin van een nieuw kalenderjaar. Als lid van de vereniging ontvangt u De Proosdijkoerier en na aanmelding hiervoor via de website ook onze digitale nieuwsbrief".

DOELSTELLING VAN DE VERENIGING:

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

**Inleverdatum kopij volgende nummer:
1 november 2014**

ADVERTENTIEPAGINA BINNENZIJDE OMSLAG
IN BEZIT VAN AVANTI

ADVERTENTIEPAGINA ACHTERZIJDE OMSLAG

RABOBANK

IN BEZIT VAN AVANTI